Activiteitenverslag

1995

Gu[illegible] Schildknechtstraat 9
10[illegible] Brussel

WOORD VOORAF

Politiek gezien was 1995 ten aanzien van de drugproblematiek een jaar van grote betekenis. In februari presenteerde de Federale regering haar *"Actieplan toxicomanie-drugs"*, ook wel het "Tienpuntenplan" genoemd. Met dit plan werd de aanzet gegeven tot een aantal ingrijpende wijzigingen in de aanpak van de drugproblematiek in België. Er zouden impulsen worden gegeven tot acties op zeer verscheiden domeinen: preventie, hulpverlening, wetgeving, gevangenissen, ... Het concretiseren van al deze plannen had en heeft nog steeds, heel wat voeten in de aarde.

Ook werden alle ministers met bevoegdheid voor de drugproblematiek rond de tafel gebracht in de *Interministeriële Conferentie voor Volksgezondheid*. Dit was een overlegplatform waar van gedachten kon worden gewisseld en waar in principe de preventieve, curatieve en beteugelende activiteiten op elkaar konden worden afgestemd. Of dit nu werkelijk geleid heeft tot een efficiënt overleg, een concrete samenwerking met de gemeenschappen en een integratie van het beleid is voor ons niet zo duidelijk.

Tijdens het nationale congres "Drugbeleid 2000" kondigde Mevr. Demeester, Vlaams minister van Financiën, Begroting en Gezondheidsbeleid, een doelmatig *Vlaams actieplan* aan met vier pijlers. Zij pleitte voor een verbetering van de samenhang in het beleid, voor een evenwichtige uitbouw van de drughulpverlening, voor deskundigheidsbevordering en voor een betere preventie door betere informatie. Met grote verwachtingen kijken wij uit naar de concrete beslissingen en de nieuwe mogelijkheden voor de VAD-werking.

Deze ruime politieke belangstelling resulteerde echter in veel nieuwe projecten en initiatieven op allerlei niveaus. Op het veld veroorzaakt dit heel wat overlappingen en verschuivingen, zodat bijsturing en coördinatie meer dan ooit noodzakelijk zijn.

Ondertussen werkte de VAD in 1995 stevig door aan de voorbereiding van haar *"Beleidsplan 1996-2000"*. Hierin worden haar doelstellingen en uitgangspunten verder uitgeklaard en geoperationaliseerd. Met veel enthousiasme en inzet zorgde de VAD voor de realisatie van tal van activiteiten, zowel binnen de eigen vereniging als naar buiten toe, onder meer als coördinatiecel op het vlak van de drugpreventie in Vlaanderen.

Bij de uitwerking van deze initiatieven kon de VAD-staf rekenen *op de steun en medewerking van talrijke partners en organisaties* binnen en buiten de VAD, die in Vlaanderen bij de drugproblematiek betrokken zijn. Deze samenwerking bracht een netwerk tot stand waarbinnen de kwaliteit van de drughulpverlening en de drugpreventie in Vlaanderen verder kan worden ondersteund en ontwikkeld.

Het *jaarverslag* bestaat uit twee delen.
Deel I geeft een overzicht van de activiteiten, waarbij we onze uitstraling, de uitgangspunten van onze werking en de concretisering binnen de drie pijlers van de VAD-werking weergeven. Voor een uitgebreid verslag van de verschillende projecten kan u bij de documentatiedienst van VAD terecht.
Deel II is het beheersverslag waarin informatief de statuten, de leden en de aangesloten organisaties zijn opgenomen.

In 1995 konden we rekenen op *de steun van verschillende gemeenschapsministers*, de Vlaamse minister van Tewerkstelling en Sociale aangelegenheden, Dhr. L. Peeters, de Vlaamse minister van Welzijn en Gezin, Mevr. W. Demeester en de Vlaamse minister van Onderwijs, Dhr. L. Van den Bossche.
In de huidige legislatuur kregen we reeds de steun van de Vlaamse minister van Financiën, Begroting en Gezondheidsbeleid, Mevr. W. Demeester, de Vlaamse minister van Cultuur en Welzijn, Dhr. L. Martens en de Vlaamse minister van Onderwijs, Dhr. L. Van den Bossche. Door de erkenning als D-voorziening binnen het Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie (VIG) en de verschillende projecten die we in het voorbije jaar mochten realiseren, kunnen wij op een meer continue wijze werken aan de coördinatie en de kwaliteitsverbetering van de aanpak van de drugproblematiek in Vlaanderen.

Wij danken alle betrokken ministers voor het bekomen vertrouwen en wij hopen op een groeiende inhoudelijke samenwerking.

Dr. Stan Ansoms,
Voorzitter.

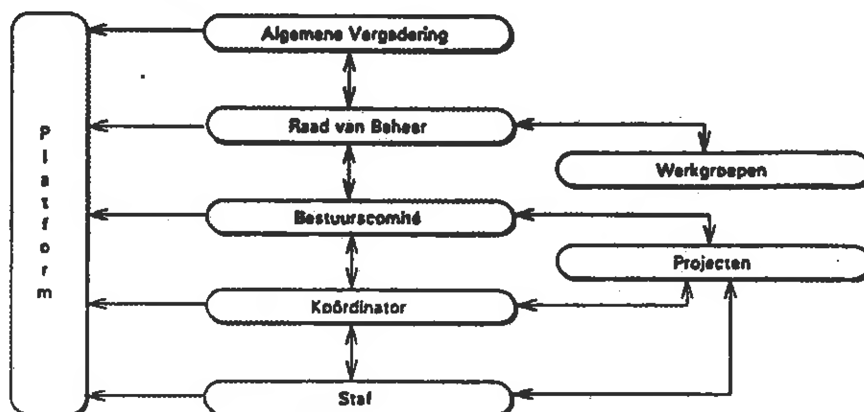
Inhoudstafel

De organisatie van onze werking

1. INTERNE WERKING

VAD is een ledenvereniging met vzw-structuur, met een Algemene Vergadering, een Raad van Beheer en een Bestuurscomité.

De taken en bevoegdheden van de *Algemene Vergadering* liggen vast in de statuten en het reglement van inwendige orde. De Algemene Vergadering benoemt de Raad van Beheer.

De *Raad van Beheer* bepaalt het beleid en werkt een beleidsnota en een jaarplanning uit. Op basis hiervan formuleert ze opdrachten aan werkgroepen die permanent of ad hoc kunnen zijn. De Raad van Beheer bepaalt de algemene werkwijze van nieuwe projecten en volgt de projecten op, op basis van schriftelijke rapportering.

Het *Bestuurscomité* formuleert projecten op basis van de jaarplanning en volgt de concrete werking van de projecten op. Verder is het verantwoordelijk voor de contacten met de pers, voor de materiële uitrusting en de personeelsaanwerving en -ontslag.

De *algemeen koördinator* is verantwoordelijk voor het personeelsbeleid en staat in voor de begeleiding en supervisie van de projecten. Ze is verantwoordelijk voor de algemene werking en zoekt op basis van het jaarplan naar nieuwe project- en werkingsmogelijkheden.

De *stafmedewerkers* zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van specifieke projecten en voor de globale VAD-werking.

De *VAD-werkgroepen* werken in opdracht van de Raad van Beheer of stellen zelf een activiteitenplan voor. De leden van de werkgroepen zijn voornamelijk afkomstig uit de VAD-leden, aangevuld met externen. De verantwoordelijke van elke werkgroep kan, mits mandaat van de Raad van Beheer, VAD of een VAD-standpunt vertegenwoordigen.

De *projecten* worden uitgevoerd door de stafmedewerkers. Ze worden begeleid door een stuurgroep of een werkgroep. De meeste stuurgroepen bestaan uit zowel VAD-vertegenwoordigers als externen (vertegenwoordigers van het werkveld of de koepels, vertegenwoordigers van het beleid).

Eind 1995 werden de globale opdrachten van VAD verruimd, zodat heel wat activiteiten, die voorheen in het kader van projecten werden uitgevoerd, sinds november 1995 in de algemene werking van VAD werden geïntegreerd. Deze verschuiving geeft ons het statuut van D-voorziening binnen de gezondheidspromotie in Vlaanderen.
Deze wijziging heeft tevens gevolgen voor de VAD-staf, die minder afhankelijk van projectwerking, nu een meer permanente teamwerking kan uitbouwen. Eind 1995 werd een tweedaagse training rond teambuilding georganiseerd om deze kans optimaal te benutten.

Sinds 1994 werd binnen VAD gestart met een bredere *platformwerking* waarin een zo ruim mogelijke groep van geïnteresseerden zich kunnen terugvinden rond bijzondere probleemstellingen. In 1995 vond een platform plaats rond "Een drugbeleid op school".

2. EXTERNE WERKING

Als koepelorganisatie en vanuit de doelstellingen van VAD staat de coördinatie-opdracht centraal in de werking.

Sinds 1988 coördineert VAD het VAD-Preventiewerk, dat gedragen wordt door de 10 preventiewerkers verbonden aan de Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg. Vanuit deze coördinatie-opdracht wordt heel wat voorwaardenscheppend en ondersteunend werk verricht om een gestructureerde en gecoördineerde preventie van alcohol- en andere drugproblemen in alle maatschappelijke geledingen in Vlaanderen te realiseren.

In het kader van het Besluit van de Vlaamse Executieve inzake gezondheidspromotie (1991) is VAD erkend als voorziening binnen het VIG. Deze erkenning houdt in dat VAD op het vlak van alcohol- en andere drugpreventie een coördinerende opdracht heeft en vanuit deze specifieke invalshoek een bijdrage levert aan de gezondheidspromotie in Vlaanderen. VAD ontvangt hiervoor een basissubsidie.

VAD is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering en de Raad van Beheer van het VIG en neemt actief deel aan functionele werkgroepen en andere samenwerkingsverbanden in het kader van het VIG.

VAD is als coördinatie-organisatie tevens partner van de Vlaamse overheid.
In het kader van het Europees DrugsObservatorium en de REITOX-projecten is VAD de Vlaamse partner in een Belgisch samenwerkingsverband. VAD fungeert als "sub-focal point" binnen een geslaagde maar vrij ingewikkelde Belgische constructie ten aanzien van het Europees DrugsObservatorium in Lissabon.

VAD is vertegenwoordigd in een aantal werkgroepen van de Pompidou-groep (registratie en media) en in de Belgische voorbereidingswerkgroep van de Pompidou-groep.
Verder is VAD partner in een Europees netwerk voor preventie in bedrijven (REPE) en zijn er regelmatige contacten met buitenlandse organisaties die werkzaam zijn op het terrein van de alcohol- en andere drugproblematiek (ALCON, NIAD, ISDD, IVV, ...).
De banden met de coördinatie-organisaties in de andere gemeenschappen van België (CCAD/-ASL/ODB) worden verzorgd via informeel overleg en de gezamenlijke vertegenwoordigingen in hierboven vermelde overlegorganen.

VAD is als coördinatie-organisatie lid van de Nationale Evaluatie- en Begeleidingscommissie van het VSPP van het Ministerie van Binnenlandse Zaken, in verband met de beoordeling van de drugprojecten.
VAD is lid van de Nationale Stuurgroep Drugsbeleid van het Bestuur Strafinrichtingen, in het kader van de uitvoering van het Tienpuntenprogramma van de Federale Regering met betrekking tot vorming en opleiding van gevangenispersoneel.

VAD is tevens vertegenwoordigd in diverse stuurgroepen en werkgroepen van projecten die zich met een bepaald aspect van de drugthematiek bezighouden.

Tenslotte wordt VAD regelmatig om advies gevraagd door diverse beleidsdepartementen.

3. DE VAD-STAF

De VAD-staf kende in het jaar 1995 niet de grote uitbreiding van het jaar 1994. Bijna iedereen bleef zitten waar hij/zij zat, ook al was het krap. Hieronder stellen we iedereen kort voor.

Het secretariaat wordt bemand/bevrouwd door drie krachten, twee voltijdse en één halftijdse. Boekhouding, documentatie, doorverwijzing en een heel lange lijst van andere opdrachten rust op hun schouders.

Annie De Jaeger, kwam in 1995 voltijds in dienst van de VAD. Zij zorgt ervoor dat onze boekhouding klopt als een bus.

Carla Cox werkt aan onze nieuwe huisstijl en beantwoordt ondertussen heel wat telefoontjes. Voor *Tom Evenepoel* hebben de VAD-tijdschriften, -boeken en -adresbestanden geen geheimen meer. Hij ondersteunt het VAD-secretariaat als halftijdse kracht.

Verder wordt de VAD-werking door een dertiental stafmedewerkers gedragen. Het getal 13 bracht ons geen ongeluk. Het werd een vruchtbaar jaar.

Marijs Geirnaert, verzorgt de algemene coördinatie van de VAD.

Ilse De Maeseneire werkt samen met de regionale preventiewerkers alcohol en andere drugs, verbonden aan de CGG en de op stapel staande provinciale preventieplatforms, aan een nieuwe vorm van coördinatie in Vlaanderen.

Marie-Claire Lambrechts stimuleert reeds van in 1985 de uitwerking van een beleid rond alcohol (en eventueel andere drugs) in bedrijven. Bij heel wat bedrijven wordt momenteel de kar achter het paard gespannen bij de aanpak van drugproblemen.

Hilde De Man is in onderwijskringen bekend om haar drugbeleid op school. Samen met preventiewerkers werkt zij aan een training motiverende gespreksvoering voor leerkrachten, PMS en MST.

Tomas Van Reybrouck is de man achter het drugbeleid in de Bijzondere Jeugdzorg. Hij geeft daarrond, in samenwerking met de Comités Bijzondere Jeugdzorg, vorming aan voorzieningen, alsook trainingen in concrete vaardigheden.

Roeland Keersmaekers werkt samen met jeugdbewegingen en jeugdhuizen aan een drugbeleid naar jongeren in de vrije tijd. Twee interessante draaiboeken zijn het resultaat van een jaar samenwerking met vertegenwoordigers van het jeugdwerk.

Jean-Paul Wydoodt bouwt epidemiologie en registratie verder uit tot een volwaardige pijler binnen de VAD. Voor de uitwerking van het jaarboek 1995 kreeg hij drie maanden ondersteuning van *Bart Noels*.

Inge Baeten geeft kleur aan het vormingsaanbod van VAD. Zij zet zich in rond vormingsvragen uit hulpverlening en preventie.

Hilde Kinable verdiepte zich in de eerste drie maanden van 1995 in spuitenruil en HIV-preventie en werkte aan het Cool-project.
Gedurende de eerste drie maanden van 1995 beëindigde *Veerle Raes* haar onderzoek naar de knelpunten in de drughulpverlening.

Met *Frank Lenders, Kristel De Bruyn, Ellen Nies en Juliette Geerts* stond de telefoon van de Druglijn in 1995 roodgloeiend. Vijftien nieuwe vrijwilligers engageerden zich, waardoor er nu ongeveer een twintigtal vrijwilligers de telefoon beantwoorden.

Het vruchtbare jaar leidde tot bevallingsverlof voor Frank, Ilse, Marie-Claire en Jean-Paul. *Hilde Van den Bussche* en *Wouter Linseele* vulden de leegte op. Zij stelden onder meer het videomateriaal en de VAD-literatuur op punt.

Bart Mortier, student Criminologie aan de UG, volbracht op de VAD zijn stage van de tweede licentie.

De uitstraling van onze werking

1. DOCUMENTATIE EN INFORMATIE

1.1 BIBLIOTHEEK

De ontsluiting van het boekenbezit werd in 1995 voltooid. Op 31 december 1995 bevatte de online catalogus 1709 verschillende titels rond verslaving, alcohol, illegale drugs en geneesmiddelen. De VAD-collectie bestrijkt daardoor op dit ogenblik 60 % van de gezamenlijke catalogus VIG-VAD-PROGES-KKAT.

De documentatiedienst leende 639 werken uit. Daarvan behoorde 461 exemplaren tot de VAD-collectie. Dit is een stijging van 20 % ten op zichte van 1994. (In 1994 : 327 uitleningen).

Er werden 57 artikels via het interbibliothecair leenverkeer aangevraagd en bekomen. Deze artikels kwamen enerzijds van de Belgische universitaire bibliotheken en anderzijds van het NIAD en het Landelijk Centrum GVO te Utrecht.

We kochten dit jaar ook nieuwe communicatie-software aan (Procomm plus) om een online verbinding met het NIAD tot stand te kunnen brengen. Dit liet ons toe om literatuuropzoekingen te doen en literatuurlijsten aan te maken uit hun collectie.

De belangrijkste online verbinding die in 1995 werd gerealiseerd is deze met IMPALA. Deze verbinding laat het electronisch verzenden en beheren van aanvragen voor documentleverantie toe bij een uitgebreid gamma van bibliotheken.

Het tijdschriftenbezit werd opgenomen in ANTILOPE, de periodiekencatalogus voor België. Daar zal de collectie ook verschijnen in Biomed (Biomedische catalogus) en bekend geraken in binnen- en buitenlandse instellingen. We verwachten hierdoor een stijging van de aanvragen naar artikels en dus ook een beter gebruik van de collectie.

Binnen de VAD-staf heeft een werkgroepje in de loop van het voorbije jaar het tijdschriftenaanbod herbekeken. Aan de hand van een aantal criteria werd een evaluatie gemaakt van het huidige bestand. Per tijdschrift werd systematisch bekeken of het lopende abonnement al dan niet behouden blijft. Ook werden aan aantal proefnummers van vaktijdschriften geëvalueerd. Dit heeft als resultaat dat het tijdschriftenaanbod in 1996 met een viertal titels zal worden uitgebreid.
Het ligt in de bedoeling van de werkgroep om in het nieuwe jaar prioritair werk te maken van het actualiseren van het boekenaanbod in de bibliotheek.

Net als in 1994 verscheen maandelijks een Attenderingsbulletin, dat een overzicht geeft van de ontvangen tijdschriften. Aan de hand van dat bulletin kunnen de eigen stafleden en de geabonneerde VAD-leden copieën van artikels aanvragen op het VAD-secretariaat.

1.2 TENTOONSTELLINGEN

• DRINK-WIJS-TENTOONSTELLING

De Drink-Wijs-Tentoonstelling was in de voorbije jaren reeds te bekijken op tal van lokaties over heel Vlaanderen. Ook in 1995 werd ze meerdere malen uitgeleend :

- 23 tot 27 jan. : Immaculata Maria Instituut, Roosdaal
- 17 feb. tot 3 maart : Stadsbestuur Lommel
- 6 tot 12 maart : Stadsbestuur Kortrijk
- 24 tot 25 april : Vrij Technisch Instituut Kortrijk
- 13 mei : Christelijke Mutualiteit Gistel
- 7 tot 12 juni : Preventiedienst Stad Lier
- 24 juni : Immaculata Maria Instituut, Roosdaal
- 24 sept. : Psychiatrisch Centrum Broeders Alexianen Boechout
- 29 tot 30 sept. : Stadsbestuur Borgloon (Preventiehappening 1995)
- 3 tot 11 okt. : Preventiedienst Stad Lokeren
- 17 okt. tot 23 nov. : CGG Roeselare
- 4 tot 8 dec. : OCMW Ravels

• DE DRUGLIJN-STAND

Sinds eind 1994 beschikt de Druglijn over een promotiestand, die opgebouwd is rond een authentieke telefooncel. De stand, die men gratis kan ontlenen, wordt in de eerste plaats ingezet voor promotie-activiteiten van de Druglijn, maar biedt tegelijk een voorstelling van de werking van de VAD in het algemeen. Aanvullend bij de promotiestand heeft de Druglijn een aantal spandoeken ter beschikking, die eveneens gratis uitgeleend worden.
Een overzicht van waar de Druglijn-stand in het voorbije jaar te zien was :

- 7 tot 14 feb. : Stadsbestuur Deinze
- 2 tot 9 mei : St. Vincentiuscollege Eeklo
- 5 mei : Koninklijk Atheneum Etterbeek (enkel spandoeken wegens dubbele boeking)
- 27 juni tot 8 aug. : Preventiedienst Gent (Gentse Feesten)
- 19 tot 29 sept. : Pedagogisch Centrum Oost-Vlaanderen (enkel spandoek)
- 22 sept. : Brusselse Welzijnsraad (studiedag te Jette)
- 24 sept. : Psychiatrisch Centrum Broeders Alexianen Boechout
- 29 tot 30 sept. : Stadsbestuur Borgloon (Preventiehappening 1995)
- 17 tot 26 okt. : Heilig Grafinstituut Turnhout
- 20 nov. tot 1 dec. : Hof van Watervliet Brugge (Ontmoetingscentrum gezondheidsvoorlichting en -opvoeding)

Voor meer inlichtingen over en voor reservatie van de Drink-Wijs-Tentoonstelling of de Druglijn-stand, kan steeds contact opgenomen worden met het VAD-secretariaat.

1.3 VAD-BERICHTEN EN VAD-FAX

Met de **VAD-berichten** willen we een ruim publiek op de hoogte houden van wat reilt en zeilt binnen onze sector.
De redactie die tot voor 1995 bestond uit S. Ansoms (eindredactie), M.-Cl. Lambrechts en J.-P. Wydoodt, werd in de loop van het jaar grondig gewijzigd. Hilde De Man, Roeland Keersmaekers, Inge Baeten, en Wouter Linseele (tijdelijk), kwamen de redactie vervoegen, terwijl M.-Cl. Lambrechts uit de redactie verdween :

Volgende nummers werden gepubliceerd :

- 1995, NR. 1 (JANUARI / FEBRUARI) :
  - Eén jaar vormingsproject.
  - Grenzen stellen.
  - Genees- en genotsmiddelen bij de Leuvense studenten, 1993.
  - "Hoe omgaan met drugs in de jeugdbeweging ?"
    Open gespreksronde 19 oktober 1994.
  - Een lijn met de Druglijn.

- 1995, NR. 2 (MAART / APRIL) :
  - 10 vragen over het 10-puntenprogramma van de federale overheid.
  - Drug-Toestandjes : Aandacht voor drugpreventie in het jeugdwerk.
  - "Experimenteren met een drugbeleid op school" :
    Verslag van het platform op 21 januari 1995 in de UIA
  - Vormingsaanbod 1995.

- 1995, NR. 3 (MEI / JUNI) :
  - Naar de ontwikkeling van een gemeenschappelijk registratiesysteem binnen de drughulpverlening ?
  - Stand drugbeleid op school.
  - Vrije Tribune : "Afschrikken : zin en onzin".
  - "Een terugblik 1985 - 2005 een vooruitblik : de aanpak van alcohol en andere drugs op het werk."
  - Vragen en antwoorden in de Vlaamse Raad.

- 1995, NR. 4 (SEPTEMBER / OKTOBER) :
  - Op zoek naar een (d)ruggegraat in voorzieningen en leefgroepen.
  - Een drugbeleid in het jeugdwerk.
  - Vrije Tribune : "Generatiekloof inzake drugs wordt steeds breder."
  - Colloquium "Druggebruikers tussen Britselei en Begijnenstraat."

- 1995, NR. 5 (NOVEMBER / DECEMBER) :
  - Drugpreventie in het onderwijs : wie ziet het bos door de bomen ?
  - Beschouwingen bij Drugbeleid 2000.
  - Vrije Tribune : "Beste politici, mag het ook eens over tabak gaan ?"
  - Vragen en antwoorden in de Vlaamse Raad.
  - Symposium : "Een drughulpverleningsnetwerk in Limburg ?"

Om de eigen leden op de hoogte te brengen van dringende berichten, of dringende vragen tot hen te richten, beschikken we over de **VAD-fax**. Tijdens het voorbije jaar werden drie nummers verspreid :

- VAD-FAX NR. 10, 11 MEI 1995 :
  - Oproep tot deelname aan de uitbouw van een opleiding van gevangenispersoneel met betrekking tot de drugproblematiek (in het kader van het Tienpuntenplan van de federale regering).

- VAD-FAX NR. 11, 14 JUNI 1995 :
  - Op initiatief van de Raad van Bestuur werd een vraag tot deelname aan een werkgroep verstuurd, met het oog op het uitwerken van een VAD-visietekst rond optimale drug-hulpverlening in Vlaanderen.

- VAD-FAX NR. 12, 30 JUNI 1995 :
  - Met dit bericht werd de leden de mogelijkheid geboden om het Rapport "Drug-hulpverlening in Vlaanderen : Feiten en problemen" op het VAD-secretariaat te bestellen. Het rapport werd op VAD uitgewerkt door Veerle Raes, in opdracht van minister W. Demeester.

1.4 SECRETARIAAT

Het secretariaat is elke werkdag doorlopend open van 9 tot 17 uur.
Naast de administratieve opdrachten inzake correspondentie, verslagen maken en boekhouding bijwerken, staat het secretariaat ook mee in voor het beantwoorden van schriftelijke en telefonische vragen.
Mede omwille van de wijziging in de personeelssituatie op het secretariaat, werd in het voorbije jaar werk gemaakt van een duidelijker begrensde taakverdeling tussen de drie krachten. Voorts werden in overleg met de gehele VAD-staf een aantal afspraken en procedures uitgewerkt om de stroom aan binnenkomende informatievragen, nog efficiënter te verwerken of door te verwijzen.

Ook in 1995 werden op die manier (letterlijk) duizenden informatie- en documentatievragen behandeld.

1.5 DOCUMENTATIEDIENST

VAD bouwde in de loop der jaren een omvangrijk aanbod uit aan documentatie- en voorlichtingsmateriaal. Het gaat daarbij in de eerste plaats om eigen publicaties, maar ook om publicaties van andere organisaties uit Vlaanderen en Nederland. Het totale aanbod staat kort beschreven in de "Documentatiegids", die gratis op het VAD-secretariaat te bekomen is en die ook in 1995 op ruime schaal verspreid werd.

In totaal ontvingen we in het voorbije jaar 1297 bestellingen, wat betekent dat exact 63.143 artikels de deur uitgingen. Het is dankzij de geëngageerde inzet van onze vrijwilligers, dat de documentatiedienst erin slaagt om deze stroom van bestellingen tijdig de deur uit te krijgen. Langs deze weg willen we Luc, Herlinde, Yolande en Cora van harte danken.

De facturatie en het stockbeheer verloopt sinds januari 1995 via een aangepast computerprogramma, wat toelaat een exacte stand van zaken van de voorraden op te maken (en deze indien nodig tijdig aan te vullen) en een beeld te krijgen van hoeveel vraag er naar de verschillende artikelen is. Dat laatste biedt perspectieven om het aanbod in de toekomst nog nauwer te laten aansluiten bij de specifieke vraag naar informatie van het ruime publiek.

De cijfers leren in elk geval dat vooral de folders met produktinformatie over illegale drugs massaal besteld werden. Van de (vorig jaar herwerkte) VAD-brochure "Drugs, zet het uit je kop" werden maar liefst 6.000 exemplaren verkocht. Ook het promotiemateriaal van de Druglijn, de folders rond alcohol en het "Drink Wijs"-campagnemateriaal gingen in groten getale de deur uit. Er was een blijvende vraag naar het pakket "Drugbeleid op school" en een zeer grote belangstelling voor de nieuw verschenen draaiboeken voor het jeugdwerk .

Een aantal verouderde publicaties werd herwerkt of verdween uit het aanbod. Daar staat tegenover dat het documentatiecentrum met nieuw materiaal werd aangevuld :

NIEUWE UITGAVEN

• FOLDER : ALCOHOL EN WERK

Eind 1995 verscheen de nieuwe folder “Is zijn alcohol soms uw probleem ?”, over alcoholgebruik en -misbruik op het werk. Advies voor een doelmatige aanpak. Bestemd voor collega's en chefs.

• JAARBOEK 1993-1994

VAD publiceert regelmatig een jaarboek, dat een bundeling is van de meest recente cijfergegevens op het terrein van alcohol, medicatie en andere drugs in Vlaanderen. In januari 1995 verscheen een nieuw jaarboek met cijfermateriaal voor 1994 en 1995.
(ref. punt 2.4)

• DRUGBELEID OP SCHOOL : VERSLAG VAN HET PLATFORM ONDERWIJS VAN 21.01.1995
In 1995 kwamen een zeventigtal scholen bijeen op een platform om elkaars ervaringen uit te wisselen rond het uitwerken van een drugbeleid op school. De concrete positieve ervaringen en knelpunten werden gebundeld in een verslag.
(ref. punt 3.3)

• DRUGS IN DE JEUGDBEWEGING, HOE DEAL JE ERMEE ?
Dit draaiboek verscheen in augustus 1995 en richt zich tot begeleiders van jeugdbewegingen. Aan de hand van theoretische achtergrondinformatie en praktische werkvormen biedt dit draaiboek een leidraad voor de uitwerking van een beleid rond alcohol en andere drugs.
(ref. punt 3.5)

• DRUGS IN HET JEUGDHUIS, HOE DEAL JE ERMEE ?
Dit draaiboek werd in september 1995 gedrukt en richt zich tot medewerkers van jeugdhuizen. De opgenomen achtergrondinformatie en de werkvormen geven jeugdhuismedewerkers ondersteuning bij de uitwerking van een drugbeleid voor hun jeugdhuis.
(ref. punt 3.5)

• DE ACHTERGROND OP DE VOORGROND
Dit pakket verscheen in oktober 1995 en richt zich tot sleutelfiguren die regelmatig met jongeren in contact komen. Kort wordt ingegaan op de betekenis die drugs kunnen hebben in de leefwereld van jongeren. Verder wordt informatie gegeven over de verschillende produkten, de drugwetgeving en allerhande werkvormen om de drugproblematiek met jongeren te bespreken.
(ref. punt 3.5)

• EEN DRUGBELEID IN DE BIJZONDERE JEUGDZORG : PREVENTIE OF PRETENTIE ?
Deze publicatie is bedoeld als handleiding om in voorzieningen bijzondere jeugdzorg een alcohol- en drugbeleid te ontwikkelen. Naast achtergrondinformatie biedt deze handleiding verschillende methodieken om de noodzakelijke stapppen van een drugbeleid te doorlopen.
(ref. punt 3.4)

• ALCOHOL VORMINGSPAKKET
Lespakket voor begeleiders van een avond rond het thema alcohol. Daarin zijn de volgende thema's opgenomen:

- Factoren die gebruik/misbruik beïnvloeden.
- Jongeren en alcoholgebruik/-misbruik. Leren omgaan met risico's, grenzen stellen binnen opvoedingssituaties.
- Gastheerschap: alternatieven en voorbeeldgedrag.

Aan deze verschillende topics wordt een methodiek en achtergrondinformatie gekoppeld.
(ref. punt 3.1)

• DRUGLINKSPEL
Het druglinkspel is een informatief kaartspel. Het is een werkvorm om het thema drugs bespreekbaar te maken en om informatie door te geven over de verschillende produkten. Het spel is bedoeld voor mensen die op één of andere manier met jongeren werken (leerkrachten, jeugdhuismedewerkers, jeugdbewegingsleiders, ...). Eventueel kunnen er ook jongeren van 16 à 18 jaar mee aan de slag. Aantal spelers : maximum 4 tot 5 per spel kaarten. Speelduur : ongeveer 1 uur. Bij het spel wordt een handleiding voor de spelbegeleiders meegestuurd. (ref. punt 3.5)

1.6 ACTUALISATIE MATERIAAL

Volgend materiaal werd in 1995 geactualiseerd:

• Alle video's werden geïnventariseerd in een videomap met een korte beschrijving van elke video. De video's zijn enkel bedoeld voor intern gebruik en ontleenbaar door VAD-leden. De video's werden ingedeeld volgens de thema's drugs, alcohol, verslaving, gokken en gesprekstraining. Er wordt bovendien een onderverdeling gemaakt in video's bedoeld voor trainingen en video's bedoeld voor intern gebruik.

• Een reeks themamappen met artikels rond de drugthematiek werden herwerkt en geïnventariseerd. Deze mappen zijn bedoeld voor intern gebruik en ter inzage voor geïnteresseerd publiek.
De belangrijkste hoofdthema's zijn produktinformatie, middelengebruik, specifieke doelgroepen, preventie, hulpverlening en beleid.
Van elk thema worden interessante artikels uit tijdschriften verzameld, kranteartikels en een literatuurlijst.

2. De Druglijn

❶ Algemene Situering

De toegenomen zichtbaarheid en media-aandacht voor de alcohol- en andere drugproblemen, hebben tot gevolg dat verschillende groepen in de samenleving vragen hebben naar juiste informatie over allerlei soorten drugs. Van de Vlaamse minister voor Tewerkstelling en Sociale Aangelegenheden, Leona Detiège, kwam eind 1993 de vraag tot de oprichting van een landelijke telefoondienst, die voor het brede publiek bereikbaar is en die mensen een antwoord biedt op vragen naar informatie en hulp. In 1994 werd de Druglijn opgestart via twee opeenvolgende projectfinancieringen van telkens zes maanden. De huidige minister van Financiën, Begroting en Gezondheidsbeleid, Wivina Demeester, zette het project financieel verder in 1995.

De doelstellingen van de Druglijn zijn:

- Het brede publiek in Vlaanderen, gebruikers en hun omgeving, intermediairen en professionelen op een zo objectief mogelijke manier informatie verschaffen omtrent alle aspecten van het middelengebruik.

- Antwoorden bieden op vragen die de weg wijzen naar de preventie of de hulpverlening. Anders gezegd, een gemakkelijk te bereiken kanaal vormen waar mensen op deze vragen een antwoord krijgen om te voorkomen dat zij tussen wal en schip zouden vallen.

- Ingaan op hulpvragen door middel van actief meedenken in het zoeken naar een oplossing voor het gestelde probleem.

De Druglijn is een dienst die **een zo breed mogelijk publiek** wil aanspreken. Mensen kunnen er met om het even welke vraag rond drank, drugs en pillen terecht.
Bij de Druglijn hoeft niemand openlijk met zijn verhaal, zijn vragen, zijn problemen voor de dag te komen. Elk gesprek wordt **in vertrouwen** behandeld. Men kan **anoniem** blijven als men dat wenst. Sommige mensen ervaren direct contact als te bedreigend. Een anoniem telefoongesprek biedt dan meer veiligheid om contact op te nemen.
Anonimiteit is ook belangrijk binnen het veld van de alcohol- en andere drugproblemen, daar heel wat activiteiten zich grotendeels in de illegaliteit afspelen.
De Druglijn is bereikbaar op het **groene nummer** ***078-15.10.20***. Voor een gesprek betaalt men dus enkel het zonale tarief. In 1994 was de Druglijn vanaf 26 april elke dag te bereiken van 16 uur tot 22 uur (behalve zondag). Per 1 maart 1995 werd een permanentieverschuiving doorgevoerd. De huidige openingsuren zijn nu van 15 uur tot 21 uur.

O VERSLAG VAN 1995

• OMKADERING

Voor de werking van de Druglijn is gekozen voor een combinatie van vaste medewerkers en vrijwilligers. De vaste medewerkers vormen een belangrijk steunpunt voor de vrijwilligers en bewaken de continuïteit van de werking aan de telefoon. De vrijwilligers brengen van hun kant nieuwe invalshoeken met zich mee (hun kijk op druggebruik, hun eigen werksfeer) en verruimen de permanentiemogelijkheden van de Druglijn aanzienlijk.
In 1994 werden 2 opleidingen voor telefoonbeantwoorders georganiseerd, waardoor eind 1994 3 vaste medewerkers en 8 vrijwilligers het telefoonwerk konden verzorgen. In 1995 werd weer een opleiding georganiseerd, waaruit uiteindelijk 14 nieuwe vrijwilligers met het telefoonwerk konden aanvangen. Naast de opleiding werd een ruim informatiebestand uitgewerkt dat voortdurend wordt geactualiseerd en aangevuld. Verder worden via maandelijkse thema-avonden nieuwe thema's aangebracht en vindt intervisie en begeleiding van het telefoonwerk plaats.

• BEKENDMAKING

De lijn van 1994 werd in 1995 voortgezet. De bekendmaking gebeurde continu via een affiche- en foldercampagne (er werden bijvoorbeeld massaal folders verspreid via de wachtkamers van huisartsen). Tijdens een persconferentie op het kabinet werd het eerste evaluatierapport gepresenteerd wat leidde tot veel publiciteit. Een campagne van de Vlaamse Overheid aan de geschreven pers deed de Druglijn eveneens goed : gedurende 2 weken verschenen advertenties in verscheidene kranten en tijdschriften.
Verder werd in 1995 aan bekendmaking gedaan door o.a. de Druglijnstand, interviews, persberichten, ... Tijdens de zomermaanden was de Druglijn met een spandoek, folders en stickers aanwezig op diverse muziekfestivals.
Een belangrijke stap in 1995 voor de Druglijn was dat ITT Promedia en Belgacom het Druglijnnummer in hun telefoongidsen onder de noodnummers plaatsten.

• ACTIVITEITEN

Terugblikkend op 1995 kan vastgesteld worden dat de Druglijn een belangrijk instrument is geworden in de preventie rond middelengebruik. Met haar preventieve opstelling vindt ze aansluiting bij de belangrijkste doelgroepen: jonge gebruikers en ouders. Met haar informatieaanbod blijkt ze antwoorden te bieden op vragen die elders moeilijk opgevangen kunnen worden.
In 1995 noteerde de Druglijn in totaal 7758 oproepen, met een stijgende tendens van het aantal oproepen per maand. Het aantal authentieke gesprekken kwam neer op 3000. De rest van de oproepen kwam binnen, buiten de permanentie-uren of waren neptelefoons, stiltes of verkeerd verbonden. Vooral jonge gebruikers en ouders bellen naar de Druglijn.
De Druglijn ontvangt vooral vragen naar produktinformatie (50 %). Men informeert naar de risico's en gevaren van illegale drugs. Hierbij gaat het voornamelijk om marihuana en hasj (samen 40%), speed en XTC (samen 20 %). 12 % van de vragen gaan over alcohol en een minderheid handelt over geneesmiddelen.

Naast vragen naar informatie ontvangt de Druglijn ook hulpvragen bij problemen. De meerderheid van deze vragen zijn afkomstig van ouders. Aan de telefoon wordt samen met de beller gezocht welke oplossingen er kunnen zijn en worden suggesties gegeven waar mensen terecht kunnen voor verdere opvolging van hun problemen.
Verder beantwoordt de Druglijn vragen naar de werking van bepaalde hulpverleningscentra en naar preventiemogelijkheden.
Een uitgebreid jaarverslag is beschikbaar.

SAMENWERKINGSVERBANDEN

In de stuurgroep die de Druglijn begeleidt, zitten vertegenwoordigers van preventie- en hulpverleningsorganisaties, de Aidstelefoon, Tele-Onthaal, het VSPP en het kabinet van Tewerkstelling en Sociale Aangelegenheden (inmiddels opgeheven).

Deskundigheidsbevordering wordt in belangrijke mate gerealiseerd door contacten met andere telefoondiensten, zoals Tele-Onthaal en Aidstelefoon. Hun specifieke kennis op het terrein van telefoonvaardigheden, infrastructuur, vrijwilligerswerking en bekendmaking draagt bij tot het uitbouwen van de eigen werking.

Op de verschillende terreinen waarop de Druglijn zich inhoudelijk beweegt (preventie, psycho-sociale problematiek, farmacologie, justitie) wordt gewerkt aan het uitbouwen van contacten; met het Projekt Farmaka, de APB, personen binnen het justitieel apparaat. Het is uiterst belangrijk dat er een goede informatie-uitwisseling op deze terreinen plaatsvindt.

Tot slot vormen ook de contacten met en de inbreng van de organisaties aangesloten bij de VAD een belangrijke bron voor wat betreft de opleiding van de telefoonbeantwoorders, de thema-avonden en de feedback op doorverwijzing en opvolging.

3. VAD-PUBLICATIES

• BOEKEN :

· Van Reybrouck, T. (1995). *Een drugbeleid in de bijzondere jeugdzorg. Preventie of pretentie ?* VAD: Brussel.

· Lenders, F. & Wydoodt, J.-P. (1994). *Alcohol, illegale drugs & medicatie. Recente ontwikkelingen in Vlaanderen.* VAD: Brussel.

• RAPPORTEN :

· De Man, H. (1995). *Verslag van platform drugbeleid op school.* VAD: Brussel.

· Kinable, H. (1995). *HIV-seropositiviteit en injecterend drugsgebruik. Resultaten van een halfjaarlijkse enquête in de drughulpverlening in Vlaanderen. Periode juli 1993 - juni 1995.* VAD: Brussel.

· Kinable, H. & Steyvers M. (1995). *Verslagboek "Peer support en peer education": Een methodiek voor Aidspreventie naar injecterende drugsgebruikers'. Seminarie op 7-8 november 1995 te Antwerpen..*
Free Clinic i.s.m. VAD en NIAD: Antwerpen.

· Raes, V., Lenders, F. & Geirnaert, M. (1995). *Drughulpverlening in Vlaanderen. Feiten en problemen.* Onderzoek in opdracht van de minister van Financiën en Begroting, Gezondheidsinstellingen, Gezin en welzijn, Mevr. W. Demeester.

• ARTIKELS :

· De Man, H. (1995). Experimenteren met een drugbeleid op school. Verslag van het platform op 21 januari 1995 op de U.I.A.. *Welwijs, 6* (2), 27-30.

· Keersmaekers, R. (1995). Drugbeleid in het jeugdwerk. *Terzake. Praktijkblad over gemeentebeleid, 13* (9), 18-19.

· Kinable, H. (1995). Project in de kijker. Spuitenruil als Aidspreventiemethodiek. *VIG-netwerk, 3* (2), 7-8.

· Kinable, H. (1995). Het COOL-project: Een peer-education project voor Aidspreventie naar injecterende drugsgebruikers. In: H. Kinable & M. Steyvers (red.).
Verslagboek "Peer-support en peer education: Een methodiek voor Aidspreventie naar injecterende drugsgebruikers." Seminarie op 7-8 november 1995 te Antwerpen.
Free Clinic in samenwerking met VAD & NIAD: Antwerpen.

Daarnaast levert de VAD-staf steeds bijdragen aan de "Nieuwsbrief Verslaving" die tweemaandelijks verschijnt in het kader van het "Handboek Verslaving" (Uitgegeven door Bohn, Stafleu Van Loghum, in samenwerking met het NIAD en de VAD).

4. VAD IN DE PERS

• PERSCONFERENTIES :

Op 1 maart 1995 werd op het kabinet van minister L. Peeters onder ruime belangstelling het eerste activiteitenverslag van de Druglijn voorgesteld.

Op 27 september 1995 werden drie nieuwe publicaties aan de pers voorgesteld.
• "Drugs in de jeugdbeweging, hoe deal je ermee?"
• "Drugs in het jeugdhuis, hoe deal je ermee?"
• "De achtergrond op de voorgrond"
Ongeveer een veertigtal geïnteresseerden woonden de persconferentie in het "Harmoniecentrum" te Brussel bij.

• DRUGBELEID OP SCHOOL :

Geschreven pers :
Naar aanleiding van het platform drugbeleid op school verschenen er enkele artikels :
• De Morgen (23 januari 1995). "Platform drugbeleid op school".
• De Standaard (12-16 september 1995). "Dossier drugs op school".

Radio en Televisie :
• VTM-nieuws (21 januari 1995). Item over "Platform drugbeleid op school".

• DRUGBELEID IN BEDRIJVEN :

Geschreven pers :
Enkele dagbladen berichtten over de studiedag "1985-2005: een achteruitblik - een vooruitblik" :
• Het Nieuwsblad (31 maart 1995). "Drankprobleem los je niet zomaar onder elkaar op".
• De Standaard (31 maart 1995). "Ontslag verslaafde werknemer liefst vermijden".
• Gazet van Antwerpen (31 maart 1995). "Alcohol de drug op het werk".
• De Financieel-Economische Tijd (31 maart 1995). "Borrel drinken kan samenhang in groep versterken".
• Het Volk (31 maart 1995). "Bedrijven voor alcoholtest bij aanwerving".
• De Morgen (31 maart 1995). "Bedrijven erkennen aarzelend bestaan drankmisbruik werknemers"
• VMSI Algemeen (april 1995). "1985-2005: een terugblik - een vooruitblik". VAD-congres over de aanpak van alcohol en andere drugs op het werk.
• Vrijuit (8 september 1995). "Alcoholbeleid op het werk : een druppelsgewijze aanpak".

Radio en televisie :

- VTM-nieuws (30 maart 1995). Item over de "VAD-studiedag rond een drugbeleid in bedrijven".
- Radio 2 (30 maart 1995). Item over drugbeleid in bedrijven op "Ontkoppeling Antwerpen".

• DRUGBELEID IN HET JEUGDWERK :

Geschreven pers :

Enkele dagbladen berichtten over de nieuw verschenen draaiboeken.

- Het Nieuwsblad (28 september 1995). "Jeugdhuizen zijn gedoogzones".
- Het Belang van Limburg (28 september 1995). "Draaiboek voor drugs moet zorgen voor open beleid".
- Het Volk (28 september 1995)." Jeugdwerkers leren 'dealen' met drugs".
- De Morgen (28 september 1995). "Ook jeugdbeweging ontsnapt niet aan illegale drugs".

Ook enkele **ledentijdschriften** van koepels van jeugdbewegingen wijdden er een artikel aan:

- Dubbelpunt (februari 1995). "Dossier: Alcohol en drugs". (2), pp. 3-17.
- Over en Weer (maart 1995). "Dossier drugs : Op zoek naar de kick in scouting...", *19*, pp. 4-7.
- Dubbelpunt (december 1995). "Drugs in de jeugdbeweging: een handleiding voor dealers". (10), p. 32.

Radio en televisie :

- Studio Brussel (29 september 1995). Interview met Roeland Keersmaekers over drugs in het jeugdwerk in "Frituur Victoria".

• DE DRUGLIJN :

Geschreven pers :

De voorstelling van het eerste activiteitenverslag van de Druglijn haalde de meeste Vlaamse kranten :

- De Standaard (1 maart 1995). "Vooral jongeren bellen Drugslijn".
- Het Laatste Nieuws (1 maart 1995). "Vooral jongeren en ouders bellen de Druglijn".
- De Morgen (1 maart 1995). "Vooral Antwerpenaren bellen naar Druglijn".
- Dag Allemaal (maart 1995). Evaluatie-artikel.
- Pretekst (maart 1995). "De Druglijn (078) 15 10 20. Een initiatief van de Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen".
- Verder verschenen evaluatie-artikelen in Dubbelpunt, leidingsblad van Chirojeugd Vlaanderen, in de Nieuwsbrief Verslaving en in Huisarts (maart 1995).
- Een uitgebreid artikel verscheen in het jongerentijdschrift *KIK* van de Bond Moyson (Socialistische Mutualiteit) in augustus.

· Uitgebreide interviews werden gegeven voor het landelijk blad van de *KAJ* (oktober 1995) en het tijdschrift *Libelle* (november 1995).
· Het Nieuwsblad toonde een grote foto van de Druglijnstand op de "Dag van de Vrijwilligers" (maart).

Radio en televisie :
· VTM-televisie bracht een kort verslag. Voor *VT4*- televisie werd een simulatiegesprek opgenomen met kort verslag.
· Er werden radio-interviews gegeven voor *Radio 1* ("Voor De Dag") en *Radio Hit FM.* Daarnaast was een verslag te horen op *Studio Brussel.* Meer radio-interviews werden gegeven voor *Radio Scorpio* en *Radio Fantastique* (maart 1995).

De Druglijn is continue aanwezig (24 uur per dag) op *BRTN-teletekst* (pag. 756) met vermelding van het telefoonnummer en een tekst die maandelijks wordt aangepast (sinds maart 1995). Vanaf april 1995 gebeurde hetzelfde voor teletekst op *TV-Limburg Kanaal 27* (pag. 401 en 402).

In maart 1995 was er de campagne van de *Vlaamse Overheid* die steun gaf aan de Vlaamse geschreven pers in de vorm van advertenties. Langs die weg verschenen bijna twee weken lang advertenties van de Druglijn in volgende kranten en tijdschriften :
- vier advertenties (1/16 pagina bichro) in *alle Vlaamse kranten*;
- 1/1 pagina bichro in *Flair, Humo, Joepie* en *Dag Allemaal.*

Er werd een verzoek verstuurd naar alle gemeenten in Vlaanderen tot publicatie in het *gemeentelijk informatieblad* (april 1995). De meeste gemeenten gaven hieraan een gunstig gevolg. Er werd hen gevraagd het telefoonnummer permanent op te nemen in de rubriek met noodnummers. Ook dit verzoek werd door vele gemeenten ingewilligd.

Op verzoek van een *Internet*-verdeler werd een Druglijnpagina opgenomen met vermelding van het nummer en de meest voorkomende vragen en antwoorden (juli). De Druglijnpagina is op te roepen op het volgende Internet-adres:
HTTP://www.concentra.BE/cafemap/cafenoot.

• DIVERSE INTERVIEWS :

Radio en televisie :
· VTM (maart 1995). Interview met Marijs Geirnaert over jongeren en drugs in de talkshow "Mimi".
· TV2 (15 oktober 1995). Interview met Hilde De Man over drugs op school in het jongerenprogramma "Prettig gestoord".
· Radio 1 (12 december 1995). Item over drugpreventieprogramma's op school met Hilde De Man in "Voor de dag".

5. EIGEN STUDIEDAGEN

• STUDIEDAG "DURVEN TURVEN"
Op 24 november vond de studiedag "Durven Turven" plaats, over registratie binnen de sector alcohol en andere drugs.

Een vijftigtal personen nam deel aan deze studiedag. Tijdens de voormiddag liepen er twee parallelle sessies, één gewijd aan preventie en één aan hulpverlening. In beide sessies werd een actuele stand van zaken gegeven, gekoppeld aan praktijkvoorbeelden. Actuele informatie werd verschaft over het nieuwe wettelijke kader (wet op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer) en tendensen in gebruik.
Knelpunten werden voorgelegd aan de betrokken beleidsmensen.

Een verslagboek hiervan is vanaf 1 maart 1996 beschikbaar.

• STUDIEDAG ROND ARBEID
(zie sector arbeid)
In 1995 was het tien jaar geleden dat de VAD haar eerste "alcohol- en drugpreventie-stappen" zette in het bedrijfsleven. Naar aanleiding hiervan organiseerde de VAD-sector arbeid, in samenwerking met een aantal organisaties, op 30 maart 1995 in het Provinciehuis te Antwerpen een evaluatiecongres.

In het voormiddagprogramma werd geopteerd voor een stand van zaken met betrekking tot de alcohol- en drugthematiek op het werk in Vlaanderen en Europa : de eerste resultaten van de VAD-inventaris werden kenbaar gemaakt en getoetst aan het rapport van de ILO in de 12 Europese lidstaten (D.A. Bijl - ALCON).
Verder werden een 3-tal studies omtrent werk en alcoholgebruik in Vlaanderen toegelicht (E. Rosseel - VUB). Dit alles werd kritisch afgesloten met kanttekeningen bij een preventiebeleid in de onderneming (J. Bundervoet - KUL).

Tijdens de vijf namiddagsessies werd dieper ingegaan op de resultaten, knelpunten en verdere ontwikkelingen op vlak van alcohol en andere drugs in diverse types van ondernemingen.
Er blijken immers heel wat aparte klemtonen gelegd te worden naargelang het type bedrijf :
- grote ondernemingen (thema's : drugtesting/hulpverleningsmogelijkheden/implementatie);
- overheidsbedrijven (specifieke voorwaarden/hulpverleningsmogelijkheden/implementatie);
- KMO's (opstarten van een alcohol- en drugbeleid);
- opleidingsinitiatieven en niet-reguliere tewerkstellingsplaatsen (idem 3) en
- gezondheidssector (hulpverleners als risicogroep).

Het druk bijgewoonde congres (283 deelnemers) werd afgesloten met een receptie.

• PLATFORM "DRUGBELEID OP SCHOOL"

Op 21 januari 1995 organiseerde VAD met de werkgroep "drugbeleid op school" aan de UIA te Antwerpen een platform voor een 180-tal afgevaardigden van een 70-tal scholen rond de knelpunten bij het implementeren van een drugbeleid op school. Een uitwisseling rond deze knelpunten vond plaats tussen directie, leerkrachten, hulpopvoedend personeel, leerlingen, ouders en PMS- en MST-centra. Het verslag van dit platform is te verkrijgen bij de documentatiedienst van de VAD.

• SEMINARIE "PEER SUPPORT EN PEER EDUCATION : EEN METHODIEK VOOR AIDSPREVENTIE NAAR INJECTERENDE DRUGGEBRUIKERS"

In samenwerking met het NIAD en met financiële steun van de Europese Unie werd op 7 en 8 november 1995 in het Alfa Theater Hotel een seminarie georganiseerd door VAD en Free Clinic. Dit seminarie kaderde in het "European Peer Support and Peer Education Project, Phase II". Dit project gaf ons de gelegenheid om uitgangspunten, methodieken en ervaringen uit te wisselen met andere professionelen en vrijwilligers die zeer laagdrempelig werken met druggebruikers. De doelstelling van het seminarie was de deelnemers vertrouwd te maken met de theoretische en praktische aspecten van peer support en peer education.
Tijdens de eerste dag lag het accent op de theoretische omkadering van begrippen als harm reduction, peer support, peer education en werd de link gelegd met hepatitis B en C en met Aids bij injecterende druggebruikers. De theorie werd geïllustreerd aan de hand van enkele praktijkvoorbeelden. De tweede dag stond de praktijk centraal. Tijdens deze dag oefenden de deelnemers een aantal situaties omtrent veiliger gebruik en veiliger vrijen onder de begeleiding van een trainer, die geassisteerd werd door enkele ervaringsdeskundigen, met name (ex-)druggebruikers.
Er werd een verslagboek van dit seminarie samengesteld dat verkrijgbaar is bij de documentatiedienst van de VAD.

6. MEDEWERKING AAN STUDIEDAGEN

- DRUG DENKDAG VOOR VOORZIENINGEN BIJZONDERE JEUGDZORG (ANTWERPEN)
  Organisatie: CBJ Antwerpen - SODA - Free Clinic
  Lezing over "Het kader van een alcohol- en drugbeleid" door Tomas Van Reybrouck.

- STUDIEDAG "OMGAAN MET DRUGGEBRUIK" (GENT)
  Organisatie: Werkgroep vorming Bijzondere Jeugdzorg VVJG Oost-Vlaanderen
  Lezing over "De stappen in de beleidsontwikkeling" door Tomas Van Reybrouck.

- COLLOQUIUM: "GEMEENTELIJK ALCOHOLBELEID" (3 MEI 1995)
  Organisatie : Stichting Welzijnszorg
  Reflecties op "Behoud het Genieten : achtergronden, strategieën en mogelijkheden van een gemeentelijk alcoholbeleid" door Marijs Geirnaert.

- RONDETAFELGESPREK: "ALGEMENE PREVENTIE IN VLAANDEREN: OP ZOEK NAAR ORDE IN DE CHAOS" (12 JUNI 1995)
  Organisatie : KUL - Onderzoeksgroep Jeugdcriminologie, Prof. L. Walgraeve, Mevr. B. Melis.
  Deelname aan rondetafelgesprek door Marijs Geirnaert.

- SEMINARIE: "VAN ANEKDOTIEK TOT GENERALISEERBARE INZICHTEN" (12 SEPTEMBER 1995)
  Organisatie : LUCAS (Samenwerkingsverband KUL - Caritas Catholica Vlaanderen)
  Reflecties op drugpreventieprojecten in opdracht van het Provinciebestuur West-Vlaanderen door Marijs Geirnaert.

- STUDIEDAG: "LEGALE EN ILLEGALE DRUGS IN BRUSSEL: STUDIEDAG VOOR EN DOOR ONDERWIJSPERSONEEL, HULPVERLENERS, PREVENTIEWERKERS E.A." (22 SEPTEMBER 1995, JETTE)
  Organisatie : Brusselse Welzijnsraad
  - Lezing over "Het drugbeleidmodel van de VAD als inleiding op Leefsleutels voor voorzieningen bijzondere jeugdzorg" door Tomas Van Reybrouck.
  - Begeleiden van de workshop "Methodische aanpak binnen het jeugdwerk" door Roeland Keersmaekers.
  - Publicatie in het verslagboek van de studiedag

- CONGRES DRUGBELEID 2000 (19 OKTOBER 1995, GENT)
  Organisatie: vzw Drugbeleid 2000, Prof. B. De Ruyver
  - Voorzitter van de werkgroep recreatief druggebruik, Tomas Van Reybrouck.
  - Rapporteur werkgroep "Recreatief druggebruik" : voorstelling conclusies in plenaire sessie door Marijs Geirnaert.

- D.O. MEETING IN ROESELARE VOOR SCHOLEN IN KADER VAN DOM- PROJECT (8 november 1995)
  Organisatie : DOM-project Roeselare
  Voorbereiding studiedag en verzorgen van workshop rond het vormen van een werkgroep rond drugbeleid op school door Hilde De Man.

- WEEKEND "LEERLINGENPARTICIPATIE" (18 NOVEMBER 1995)
  Organisatie: Koning Boudewijnstichting
  Workshop rond "Leerlingenparticipatie bij een drugbeleid op school" door Hilde De Man.

De uitgangspunten van onze werking

1. BELEIDSNOTA 1995

goedgekeurd door de Algemene Vergadering van 8 juni 1995.

• ONTWIKKELEN VAN EEN "VAD-BELEIDSPLAN 1996-2000"

Een "VAD-Beleidsplan 1996-2000" heeft tot doel de werking van de VAD voor de komende 5 jaren te oriënteren en is tevens een instrument om deze werking te toetsen en bij te sturen.
De *algemene uitgangspunten* geven de context aan waarbinnen de VAD-werking zich situeert. Naast de algemene uitgangspunten worden de uitgangspunten en doelstellingen van de 3 pijlers: preventie, hulpverlening en studie omschreven.
In een tweede deel worden deze uitgangspunten in *concrete werkpunten* vertaald.
Het beleidsplan wordt ontwikkeld in dialoog met de eigen achterban (VAD-leden en preventiewerkers verbonden aan de CGG).

• In het kader van de erkenning van VAD ALS D-VOORZIENING binnen het Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie en de specifieke opdrachten van VAD ALS CENTRALE CEL (cfr. Beleidsbrief "Preventief Gezondheidsbeleid inzake Middelengebruik" van de Vlaamse minister van Tewerkstelling en Sociale Aangelegenheden) worden voor 1995 volgende taken vooropgesteld:

· *Coördinatie preventiewerk,* in het bijzonder de coördinatie van de provinciale coördinatiestructuur.
In dit kader neemt VAD de verbindingsfunctie op tussen het gemeenschapsniveau en de provinciale en lokale werkingen. Dit omvat onder andere ondersteuning van de op te richten provinciale preventieplatforms, deskundigheidsbevordering provinciale verantwoordelijken, enz. Verder wordt de coördinatie van het VAD-preventiewerk verdergezet.

· *Continuering en implementatie* van via projectwerking ontwikkelde methodieken en interventiestrategieën. Het gaat hier in de eerste plaats om onderwijs en arbeid. De activiteiten situeren zich op gemeenschapsniveau (coördinatie en ondersteuning) en via de provinciale overlegplatforms en de lokale veldwerkers/intermediairen.

· *Gegevensverzameling en rapportage.* Dit omvat onder andere de realisatie van een jaarlijks rapport met gegevensverzameling, de coördinatie en ondersteuning van de realisatie van vergelijkbare registratiesystemen op diverse hulpverleningsniveaus en in preventie, de gegevensverwerking in het kader van het 'focal point' van het Europese Drugsobservatorium.

· *Deskundigheidsbevordering.* In dit kader wordt een basisvorming voor preventie-werkers en een aanbod van deskundigheidsbevordering voor intermediairen uitgewerkt. Dit aanbod is afhankelijk van de vragen die op provinciaal en lokaal niveau worden gesteld.

· *Publieksfunctie.* Dit omvat de verdere uitbouw van het documentatiecentrum en de bibliotheek in samenwerking met het VIG, de optimalisering van de VAD-Berichten, de promotie van de tentoonstelling, verspreiding van doorverwijs- en documentatiegids.
Daarnaast moet de Druglijn verder worden uitgebouwd: bekendmaking, uitbreiding van de vrijwilligersploeg en kwaliteitsbewaking.

• Ter ONDERSTEUNING VAN DE HULPVERLENING worden de basisvorming voor beginnende hulpverleners, met diverse vervolgmodules en de seminaries rond actuele thema's, verdergezet. VAD wenst over de verschillende werksoorten in de drughulpverlening heen, een duidelijke coördinatietaak op te nemen en wil hiervoor een eigen opdracht en personeelsomkadering verwerven, waarbij een stuurgroep drughulpverlening binnen de eigen structuren moet worden opgezet om deze beleidsoptie te richten en te ondersteunen.

• Binnen REGISTRATIE EN EPIDEMIOLOGIE profileert VAD zich als motor voor de uitbouw van een vergelijkbare registratie binnen de drughulpverlening. Er wordt een bouwgroep samengesteld die de ontwikkeling van een registratiesysteem, met het Nederlandse Addictis als basis, uitwerkt.
De jaarlijkse VAD-studiedag zal dit thema in zijn diverse aspecten verder belichten.

• PLATFORMWERKING
De platformwerking rond een "Drugbeleid op school" wordt in 1995 verder uitgewerkt met de verschillende partners uit het werkveld en uit het onderwijs.

• PROJECTWERKING

· In het kader van het project: **Jongeren en vrije tijd** wordt een drugbeleid naar jeugdbewegingen en jeugdhuizen ontwikkeld. De verderzetting van dit project en meer specifiek de implementatie van de werkmodellen in deze sectoren zal bij de overheid worden bepleit;

· Het project: **Drugpreventie in samenwerking met de Comités voor Bijzondere Jeugdzorg** legt de nadruk op vaardigheidstrainingen in de bijzondere jeugdzorg;

· Het project: **Drugbeleid op school** biedt ondersteuning voor de school in het algemeen en PMS/MST en ouders in het bijzonder bij de ontwikkeling van een drugbeleid. Met het departement onderwijs worden onderhandelingen opgezet om een permanente werking rond onderwijs uit te bouwen. De basisschool moet in eerste instantie opnieuw aandacht krijgen;

· Het project: **Knelpunten in de drughulpverlening** maakt een inventaris van de knelpunten in diverse werksoorten van de drughulpverlening. De opvolging van dit project verdient verdere aandacht.

- BELANGRIJKE THEMA'S/AANDACHTSPUNTEN

  · De **horeca** en het thema (niet-georganiseerde) jongeren en vrije tijd krijgen verdere aandacht. Zonder expliciet project wil VAD hier zeker een coördinerende taak opnemen.

  · Eind december zal een inspanning worden gedaan om in het kader van de lancering van het charter "European Alcohol Action Plan" van de Wereldgezondheidsorganisatie (Europees Bureau Kopenhagen), het thema **"alcohol"** opnieuw onder de publieke en media-aandacht te brengen.

- SAMENWERKING MET DE OVERHEID

  Participatie in diverse werk-, overleg- en stuurgroepen van de overheid (binnen verschillende beleidsniveaus en verschillende sectoren) met het doel tot een betere coördinatie en afstemming te komen binnen een globaal drugbeleid.
  De VAD-vertegenwoordiging gebeurt met een duidelijk mandaat vanuit de eigen beheersstructuren, welke zich engageren om actief zelf standpunten en visies met betrekking tot beleid en specifieke (of actuele) aspecten van de alcohol- en andere drugproblematiek te formuleren.

- FUNDRAISING

  Rekening houdend met alle hierboven vermelde beleidsopties en de beschikbare financiële middelen moet dringend werk gemaakt worden van aanvullende fondsenwerving.

2. VOORBEREIDING VAD-BELEIDSPLAN 1996-2000

De erkenning van VAD als D-voorziening binnen de Gezondheidspromotie met een aantal duidelijke opdrachten naar coördinatie en implementatie, deskundigheidsbevordering, registratie en publieksinformatie, gekoppeld aan een tijdsperspectief (erkenning voor 5 jaar), vormden de aanleiding tot het maken van een langetermijnsplanning voor VAD.

Het doel van het VAD-beleidsplan 1996-2000 is de verdere uitbouw en profilering van de VAD gestalte te geven. Dit Beleidsplan moet de jaarplanning en de concrete werking van de VAD oriënteren en een instrument vormen om de werking voortdurend te toetsen en bij te sturen. Het VAD-Beleidsplan bestaat uit twee grote delen:
Deel I geeft de Algemene Visie en Uitgangspunten weer waarbinnen de VAD zich positioneert. De uitgangspunten en doelstellingen van de 3 luiken: preventie, hulpverlening en studie worden erin omschreven.
Deel II beschrijft de operationaliseringen van deze uitgangspunten. Hierin wordt een onderscheid gemaakt tussen werkpunten voor de VAD als organisatie en de inhoudelijke werking van VAD.
Op basis van dit VAD-Beleidsplan 1996-2000 zal de concrete Planning 1996 gebeuren.
Het VAD-Beleidsplan 1996-2000 werd ontwikkeld in dialoog met de eigen achterban (VAD-leden en CGG-preventiewerkers) en in verschillende fasen gerealiseerd:

• FASE 1:
Op basis van discussies binnen de VAD-staf werd een eerste sneuveltekst van de Algemene Visie en Uitgangspunten uitgewerkt. Op 20 april 1995 werd deze tekst op een denkdag met VAD-leden en CGG-preventiewerkers in 2 afzonderlijke werkgroepen besproken: een werkgroep rond hulpverlening en een werkgroep rond preventie, met plenaire verslaggeving nadien. Op basis van deze bespreking werd de tekst geamendeerd en besproken op de Raad van Beheer van 8 juni 1995.

• FASE 2:
Ondertussen werkte de staf verder aan de uitwerking van de Operationaliseringen. Een tweede denkdag werd georganiseerd op 9 november 1995, waarbij in gemengde werkgroepen werd gediscussieerd over een tweede sneuveltekst. Het verslag van deze tweede denkdag werd opnieuw besproken op de Raad van Beheer van 17 november 1995. Een aantal punten uit de Operationaliseringen worden door de Raad van Beheer verder geagendeerd en opgevolgd in 1996.

• FASE 3:
De twee delen van het VAD-Beleidsplan 1996-2000 vormden ondertussen de basis van de Planning 1996 die verder door de staf wordt uitgewerkt.
Een gebundeld document met Algemene Visie en Uitgangspunten, Operationaliseringen en Planning 1996 zal op de Algemene Ledenvergadering van 1996 worden voorgesteld.

Naast de realisatie van een formeel document resulteerden de vele voorbereidingen binnen de staf in heel wat discussies, denkwerk en visie-ontwikkeling.

De drie pijlers van onze werking

1. HULPVERLENING

1.1 VORMINGSAANBOD VOOR DE VERSLAAFDENZORG

➢ Inge Baeten, Stafmedewerker

ALGEMENE SITUERING

Op 23 december 1993 werd door de toenmalige Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Gezondheidsinstellingen, Welzijn en Gezin, Wivina Demeester, het project *"Vormingsaanbod Verslaafdenzorg"* goedgekeurd voor een periode van één jaar. Het project liep van 1 december 1993 tot 30 november 1994.

Van 1 december 1994 tot 31 oktober 1995 werd dit aanbod gecontinueerd in een overgangsproject met betrekking tot deskundigheidsbevordering.

Sedert 1 november 1995 kadert het vormingsaanbod voor de verslaafdenzorg binnen de opdracht van VAD als D-voorziening inzake deskundigheidsbevordering.

Aanleiding voor het uitwerken en verderzetten van een vormingsaanbod voor de verslaafdenzorg was de vaststelling dat het stijgend druggebruik en de groeiende belangstelling voor de problematiek een aantal lacunes en knelpunten doen ontstaan, enerzijds op het vlak van vroegdetectie, laagdrempelige opvang en begeleiding, anderzijds op het vlak van de meer gespecialiseerde hulpverlening.

De aanwezige deskundigheid op het vlak van alcohol- en andere drugproblemen in Vlaanderen is binnen de VAD als koepelorganisatie van de sector verzameld. Vanuit verschillende invalshoeken (ambulant en residentieel; eerste, tweede en derde lijn) is een inbreng van de veldwerkers in een vormingsaanbod rond verslaafdenzorg te organiseren.

Voor de VAD zijn de doelstellingen van een dergelijk vormingsaanbod tweeledig : enerzijds wensen we de kwaliteit van de verslaafdenzorg in Vlaanderen te verhogen door meer uitwisseling en vorming te organiseren binnen de gespecialiseerde hulpverlening, anderzijds vinden we het belangrijk om de kennis/deskundigheid die binnen de vereniging aanwezig is, aan anderen (dit is de brede groep van eerste- en tweedelijnswerkers) door te geven.

VERSLAG VAN 1995

Ten behoeve van het project *"Vormingsaanbod verslaafdenzorg"* werd een werkgroep *"Vorming"* opgericht. Deze werkgroep heeft ook in 1995 zijn werking verder gezet. Er wordt vergaderd met een frequentie van twee à drie maal per jaar.

• BASISVORMING
Na in de loop van 1994 reeds twee maal te zijn doorgegaan, bleek er voldoende interesse te zijn om deze basisvorming ook in 1995 twee maal te herhalen (23 mei, 1 en 6 juni / 16, 22 en 30 november).
De volgende thema's kwamen in deze vorming aan bod :

- De middelen en hun werking
- Inleiding in behandeling
- Omgaan met verslaafd gedrag
- Motivatie
- Preventie
- Intake en diagnostiek
- Nazorg en netwerk

Deze basisvorming werd telkens geëvalueerd door de deelnemers, de sprekers en de werkgroep. Dit heeft ook in 1995 geleid tot enkele aanpassingen in het programma.

• VERVOLGMODULES
Op basis van de resterende noden die de deelnemers na de basisvorming formuleren, worden vervolgmodules georganiseerd waarin zeer specifieke onderwerpen aan bod komen. Deze vervolgmodules richten zich echter niet alleen tot de deelnemers aan de basisvorming, maar staan ook open voor andere medewerkers uit de sector.

- Contextgericht werken met verslavingsproblematiek
19 en 26 januari 1995

- Functionele analyse
23 en 30 maart 1995

- Contextgericht werken met verslavingsproblematiek
14 en 21 september 1995

• SEMINARIES
Naast de basisvorming en de vervolgmodules worden ook regelmatig meer gespecialiseerde seminaries georganiseerd. Na een theoretische inleiding staan hier het uitwisselen van ervaringen en discussie centraal. Afhankelijk van het thema worden de seminaries ook opengesteld voor een ruimere groep dan enkel de VAD-leden.

- Terugvalpreventie : 7 maart 1995

- Vrouwen en middelenmisbruik : 27 juni 1995

- Borderlinestoornissen en verslaving : 22 november 1995

• MOTIVERENDE GESPREKSVOERING

Motiverende gespreksvoering wordt in diverse sectoren sterk gewaardeerd als gespreksmodel. De vraag naar vormingen met betrekking tot motiverende gespreksvoering wordt dan ook frequent en vanuit verschillende hoeken gesteld. Dit geldt zeker ook voor de gespecialiseerde alcohol- en drughulpverlening. Om aan de toenemende vraag te kunnen beantwoorden werd in de loop van 1995 een trainersopleiding motiverende gespreksvoering voor hulpverleners uitgewerkt. Deze bestaat uit 4 opleidingsdagen, stagetrainingen en regelmatige follow up. De eerste trainingsdagen gingen door op 29 november, 6, 13 en 20 december 1995.

In de loop van 1995 werd ook meegewerkt aan het in voorbereiding zijnde handboek motiverende gespreksvoering (onder redactie van het POB).

1.2 WERKGROEP ILLEGALE DRUGS

➢ Verantwoordelijke : Paul Van Deun

De werking van de werkgroep illegale drugs kende in 1994 een verschuiving. Midden 1994 werd beslist om de aanpak van de werkgroep te heroriënteren.

Vanuit de behoefte aan een aantal goed leesbare, informatieve artikels over drugthema's werd afgesproken om de werkgroep te laten fungeren als reflectie-instrument om geselecteerde artikels te beoordelen. Het lezen van deze artikels en het in groep bespreken zou vanuit de verschillende invalshoeken van de deelnemers een boeiende informatiestroom opleveren die ook voor de groep zelf interessant blijft.
Naast dit aspect werd uiteraard binnen de werkgroep ook verder ruimte gelaten voor het opvolgen van beleidsinitiatieven.

In de loop van 1995 werden in dit kader artikels besproken rond volgende thema's :

- XTC
- Cannabis
- Heroïne
- Cocaïne en amfetamines
- Benzodiazepines

De bedoeling is om na de bespreking van nog enkele andere produkten in de loop van 1996 per produkt een fiche uit te werken met recente informatie over het produkt. Op die manier willen we hulpverleners op een leesbare manier correcte en vooral recente informatie verschaffen die eenvormig gestructureerd en geïllustreerd is.

1.3 DENKDAG : NAAR EEN KNELPUNTENNOTA IN DE DRUGHULPVERLENING

Op 21 april 1995 organiseerde VAD een denkdag voor eigen leden ter ondersteuning van de conclusies van het onderzoek naar de Drughulpverlening in Vlaanderen, feiten en problemen, dat in opdracht van de Vlaamse Minister van financiën en begroting, gezondheidsinstellingen, gezin en welzijn werd uitgevoerd.

De doelstellingen van deze Denkdag waren :

- Algemene kennisgeving van de eerste resultaten van het onderzoek;
- Formuleren van knelpunten met betrekking tot drughulpverlening over de verschillende werksoorten heen;
- Bespreking samenwerkingsmodellen en knelpunten hierbinnen.

Veerle Raes gaf ter inleiding een korte voorstelling van de werkwijze van het onderzoek en bracht een overzicht van de gegevens die in het rapport werden opgenomen. Nadien gaf zij een introductie op een aantal niet-werksoortgebonden knelpunten die in de loop van het onderzoek aan het licht waren gekomen.

Met een 35-tal VAD-leden uit de verschillende werksoorten binnen de drughulpverlening (centra geestelijke gezondheidszorg, psychiatrische klinieken en therapeutische gemeenschappen), preventiewerkers verbonden aan de CGG en VAD-stafleden werd nadien een discussie gevoerd onder begeleiding van Dhr. Dani Leroi, agoog van het ICHO.

Uitgangspunt vormden de negen werksoortoverschrijdende knelpunten die in de inleiding waren aangebracht. In een eerste ronde werden de deelnemers gevraagd prioriteiten uit de reeks van negen knelpunten voor verdere discussie vast te leggen.
De discussie ten gronde werd uiteindelijk gevoerd over volgende knelpunten :

- Een categoriale versus niet-categoriale aanpak
- Nood aan onderzoek naar de effectiviteit van de hulpverlening
- Nood aan een uniforme registratie
- Samenwerkingsverbanden
- Bevoegdheidsverdeling

Een verslag van deze discussie is beschikbaar en werd aan alle deelnemers toegestuurd. Daarenboven dienden de resultaten van deze discussie als basis voor deel 2 van hoofdstuk 5: Knelpunten, van het rapport: Drughulpverlening in Vlaanderen: feiten en problemen.

1.4 *WERKGROEP VISIE DRUGHULPVERLENING*

Naar aanleiding van de VAD-denkdag van 20 april 1995 over de knelpunten in de drughulpverlening besliste de Raad van Beheer van 8 juni 1995 om een dossier samen te stellen waarin de visie van VAD met betrekking tot een optimale drughulpverlening in Vlaanderen wordt uitgewerkt.
Om de concrete realisatie te garanderen werd via de VAD-fax nr. 11 een oproep gedaan naar de VAD-leden om aan een werkgroep 'visie drughulpverlening' te participeren. Dit initiatief kadert in de beleidsoptie van VAD om een betere afstemming en coördinatie binnen een globaal drugbeleid te ondersteunen. Bedoeling is tevens om naast de vele visieteksten die vanuit de verschillende werksoorten gedurende het laatste jaar werden ontwikkeld een algemene visietekst over de werksoorten heen samen te stellen.
Deze VAD-visietekst moet tevens als achtergrond dienen voor VAD-vertegenwoordiging op overleg én om actief als VAD met een standpunt vanuit de drughulpverlening naar buiten te komen.

Aan de werkgroep participeren VAD-leden die werkzaam zijn in Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg, in Psychiatrische Klinieken en in Therapeutische Gemeenschappen.

Het verslag van de VAD-denkdag van 20 april werd als eerste uitgangspunt gebruikt. Tevens stelt de werkgroep zich tot taak de verschillende bestaande visieteksten van aanverwante koepels en specifieke werksoorten in de uiteindelijke visietekst te integreren.

2. STUDIE EN ONDERZOEK

2.1 *HET MILIEU VAN DRUGGEBRUIKERS*

Onderzoek naar HIV-seropositiviteit en injecterend druggebruik in de gespecialiseerde drughulpverlening in Vlaanderen

➢ Hilde Kinable, Stafmedewerker

⓿ ALGEMENE SITUERING

Sinds 1988 organiseert VAD een halfjaarlijkse bevraging van de gespecialiseerde drughulpverleningsinstellingen waarin gepeild wordt naar het aantal al dan niet seropositieve druggebruikers waarmee deze instellingen in contact kwamen gedurende de referentieperiode. Om de continuïteit van de bevraging te kunnen waarborgen werd ze in de loop der jaren ingepast in verschillende projecten. Vanaf 1993 maakt de enquête deel uit van het zogenaamde "Cool"-project, een Aidspreventieproject naar injecterende druggebruikers waarin gebruik wordt gemaakt van de "peer education"-methodiek (ref. punt 4.3.7). Dit project kadert in een samenwerkingsverband tussen VAD en MGR.

Terwijl bij de aanvang van de Aidsepidemie vooral mannen met homoseksuele contacten werden besmet met het HIV, verspreidt het virus zich de laatste jaren meer en meer onder de groep van injecterende druggebruikers. In Europa is het injecteren van drugs op dit moment de meest voorkomende wijze van overdracht bij individuen die recent werden geïnfecteerd met het HIV. Hoewel de beschikbare gegevens over de HIV-seroprevalentie bij deze doelgroep in België nog steeds niet alarmerend zijn, zijn deze ook hier in stijgende lijn. Uit de situatie van de ons omringende landen waar de epidemie veel eerder uitbrak, kunnen we leren dat zonder snelle en efficiënte preventiemaatregelen de HIV-seroprevalentie in de nabije toekomst sterk zal toenemen.
De meest toegankelijke bron van informatie over illegale druggebruikers zijn de gespecialiseerde drughulpverleningsinstellingen. Zij komen in contact met minstens een (al dan niet) representatief deel van de totale groep van druggebruikers.

In concreto peilt de halfjaarlijkse enquête naar het aantal seropositieven onder de injecterende en niet-injecterende druggebruikers die gedurende de voorbije referentieperiode met de ambulante dan wel residentiële instelling in contact gekomen zijn, dat wil zeggen van wie het dossier in die periode geopend of heropend werd, hoeveel onder hen werden onderzocht op hun serostatus en hoeveel eventueel seropositief zijn bevonden.

VERSLAG VAN 1995

- Alle instellingen in Vlaanderen die vaak of minder vaak in contact komen met illegale druggebruikers werden bevraagd. Het gaat hier om zowel ambulante als residentiële instellingen : psychiatrische ziekenhuizen, psychiatrische afdelingen in een algemeen ziekenhuis, therapeutische gemeenschappen, crisisinterventiecentra en ambulante begeleidingscentra. Na een bepaalde periode werd aan de instellingen die niet hebben geantwoord een tweede oproep gestuurd.
- Na verzameling van de gegevens werd alle beschikbare informatie verwerkt en in een rapport gegoten.

Voor meer informatie : zie rapport "HIV-seropositiviteit en injecterend druggebruik. Resultaten van een halfjaarlijkse enquête in de drughulpverlening in Vlaanderen. Periode juli 1993 - juni 1995". (ref. punt 2.3 VAD-publicaties)

SAMENWERKINGSVERBANDEN

Deze enquête was niet te realiseren geweest zonder de medewerking van de diverse instellingen over heel Vlaanderen.

2.2 *KNELPUNTEN IN DE DRUGHULPVERLENING*

➢ Veerle Raes, Stafmedewerker

ALGEMENE SITUERING

In oktober 1994 werd vanuit het kabinet van de Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Gezondheidsinstellingen, Welzijn en Gezin, W. Demeester de opdracht gegeven om op een termijn van zes maanden een (knelpunten)nota uit te werken in verband met de drughulpverlening in Vlaanderen.
Op basis van deze nota zou een werkgroep "drughulpverlening", bestaande uit vertegenwoordigers van het Adviescomité, van de VAZA en de administratie Volksgezondheid een advies uitwerken met betrekking tot de drughulpverlening.

Volgende elementen worden in de nota drughulpverlening uitgewerkt :

- Een inventarisatie van het huidige hulpverleningsaanbod;
- Het documenteren en analyseren van vragen, problemen en knelpunten per sector;
- Het aangeven van de sector-overschrijdende knelpunten.

VERSLAG VAN 1995

Voor de samenstelling van de nota werd gebruik gemaakt van diverse informatiebronnen en kanalen om de kwantitatieve gegevens en de wettelijke omkadering van de verschillende werksoorten in de drughulpverlening te documenteren.

Verder werd via opzoekingswerk, interviews en bevragingen een sneuveltekst voorbereid met betrekking tot volgende werksoorten :

- mantelzorg, meer bepaald de zelfhulp;
- straathoekwerk;
- welzijnszorg, met name de residentiële onthaalcentra;
- ambulante geestelijke gezondheidszorg;
- ziekenhuissector, meer bepaald de psychiatrische ziekenhuizen;
- revalidatie-sector, ambulante dagcentra, residentiële crisisinterventiecentra en therapeutische gemeenschappen.

Deze nota's werden met vertegenwoordigers uit deze sectoren besproken en verder aangevuld.

In derde instantie werd op een VAD-Denkdag: Naar een knelpuntennota in de drughulpverlening (ref. punt 4.1.3) met VAD-leden gediscussieerd over de werksoortoverschrijdende knelpunten.

Het rapport werd begin juni gefinaliseerd en aan de minister bezorgd. Ondanks de vele discussies en reacties tijdens de onderzoeksfase werden heel wat onderdelen van het rapport door verschillende partners en koepels gebruikt in recente visieteksten met betrekking tot de drughulpverlening in Vlaanderen.

⓫ SAMENWERKINGSVERBANDEN

Voor elke sector werd een aantal mensen gecontacteerd die de te volgen werkwijze voor deze sector mee bepaalden. Hiervoor werden vertegenwoordigers uit het werkveld en/of de koepels en enkele leden van VAD aangesproken.

Er werd rekening gehouden met bestaande werk- en overleggroepen die als contactgroep of ingangspoort fungeerden.

Een stuurgroep werd samengesteld met vertegenwoordigers van het Adviescomité, het VAZA, de Administratie Volksgezondheid, het kabinet en VAD. Zij gaven voornamelijk feedback op de voorgestelde werkwijze en op het eindrapport.

2.4 *REGISTRATIE MET BETREKKING TOT DRUGGEBRUIK*

➢ Jean-Paul Wydoodt, Stafmedewerker

VAD heeft zich de laatste jaren meer en meer geprofileerd wat betreft het verzamelen en ter beschikking stellen van epidemiologische en statistische gegevens met betrekking tot middelengebruik.

• REGISTRATIE

❶ ALGEMENE SITUERING

Cijfergegevens worden geacht een belangrijke onderbouw te vormen bij het plannen van concrete acties van preventie en hulpverlening. Wat dit laatste betreft kan er tot op heden geen duidelijk zicht verkregen worden op het aantal (nieuwe) cliënten die met de (drug)hulpverlening in Vlaanderen in contact komen omwille van problematisch middelengebruik of het aantal opnames, de aard van de produkten die deze personen gebruiken, enz.

Het voorbereiden van een gemeenschappelijk gedefinieerde pool van variabelen die door verschillende diensten of koepels worden aangeleverd en het op papier uitwerken van een registratiesysteem voor diensten die daar nog niet over beschikken, vormden twee prioriteiten.

❶ VERSLAG VAN 1995

Een van de problemen bij het definiëren en eventueel laten aanleveren van een kern van gemeenschappelijk gedefinieerde variabelen vormt de aanwezigheid van verschillende systemen, bevoegde autoriteiten en hulpverleningsinstanties. Dit vergt heel veel overleg met de verschillende soorten diensten en de al of niet bestaande koepels op Vlaams, Belgisch en internationaal niveau.

❶ SAMENWERKINGSVERBANDEN

• VLAAMS NIVEAU

De investering op Vlaams niveau ging quasi uitsluitend naar de deelname aan de Bouw groep
Registratie (zie infra).

• INTERCOMMUNAUTAIR - INTERNATIONAAL

Overleg met het Brussels Gewest alsook met de UG en met het IVV, De Sleutel, VVBV, Samenwerkingsplatform VMSI-FDGZ leidde in oktober '94 tot de oprichting van de Bouwgroep Registratie.

De hoofddoelstelling van deze Bouwgroep is om in de eerste plaats te komen tot een akkoord met betrekking tot gemeenschappelijke variabelen. In tweede instantie werd de bouw van Addictis of de bouw van een nieuw systeem in Vlaanderen en Brussel voorbereid. Verwacht werd dat de Franse Gemeenschap in 1995 ook zijn wagonnetje aan dit overleg zou koppelen.

De werkgroep van de Bouwgroep belastte zich in 1995 vooral met het uitwerken van een aangepast registratieconcept. Gezien de concrete vraag van een aantal instellingen naar een omvattend systeem werd daar vooral energie in gepompt.
Medio september werden de resultaten hiervan tijdens een eerste feed-back ronde voorgelegd aan de hulpverleningssector.
De belangrijkste conclusie die hieruit voortvloeide was dat diensten in de eerste plaats duidelijkheid wensten over de gemeenschappelijke variabelen, hun definities en operationaliseringen. Vertrekkende hiervan zouden zij overwegen om op termijn aanpassingen uit te voeren aan hun huidige systemen.
Een tweede belangrijke conclusie was dat een beperkt aantal diensten effectief geïnteresseerd zijn in de uitwerking van een nieuw systeem en het voorgestelde model een interessant vertrekpunt vinden.

Concreet werd besloten om in '96 verdere stappen te zetten om de eerste conclusie te realiseren.
De realisatie van de tweede conclusie kan dan wellicht als afgeleid produkt vanaf '97 verder worden gerealiseerd.

- EUROPEES

VAD maakt samen met het IHE, dat optreedt als focal point voor België, het CCAD, het ODB en de ASL, allen sub-focal points, deel uit van het Belgisch REITOX Netwerk, een structuur die rechtstreeks in contact staat met het Drugobservatorium in Lissabon.

Binnen het Drugobservatorium wordt het "Drug treatment reporting systems and the first treatment demand indicator: Definitive protocol" als één van de richtingen naar voor geschoven voor een vergelijkbare Europese registratie.
Binnen de Bouwgroep wordt bij de uitwerking van de gemeenschappelijke variabelen rekening gehouden met de aanbevelingen vanuit dit protocol van de Groupe Pompidou.

Naast participatie aan het Belgisch REITOX Netwerk werd ook actief deelgenomen aan de Groupe Pompidou van de Raad van Europa.

• EPIDEMIOLOGIE

◊ ALGEMENE SITUERING

Naast de activiteiten gericht op het verbeteren van de registratiegegevens zijn er een aantal activiteiten gericht op het verzamelen van epidemiologische-statistische gegevens.

◊ VERSLAG VAN 1995

• JAARBOEK

VAD stelt jaarlijks het statistisch-epidemiologisch jaarboek i.v.m. alcohol, illegale drugs en medicatie samen voor Vlaanderen.
Deze uitgave bevat de meest recente cijfergegevens (1994 en later) over verschillende facetten van middelengebruik. Deze inventaris vormt de hoeksteen van de epidemiologische werking.
Vanuit de vaststellingen in dit rapport worden acties op touw gezet om een vollediger en correcter beeld te krijgen van de situatie in Vlaanderen met betrekking tot middelengebruik.
Verwachte verschijningsdatum begin maart '96.

• GEGEVENSVERWERKING

VAD verwerkte net als in de voorgaande jaren voor bepaalde organisaties actief in de drugproblematiek gegevens. Daar waar in 1994 respectievelijk de registratiegegevens van de vlis-dc voor de jaren 1992 en 1993 werden verwerkt, werd in 1995 de gegevens van 1994 verwerkt.
Door deze samenwerking kan het VVBV op een snellere manier haar jaarlijkse rapportering en vergelijking realiseren.

• DEELNAME AAN ONDERZOEK

VAD participeert aan onderzoeksprojecten die betrekking hebben op de problematiek van het middelengebruik.

Voor 1995 betekende dit concreet dat werd deelgenomen aan volgende onderzoeksprojecten :

- "Middelengebruik en vrijetijdsbesteding in het Nederlandstalig onderwijs in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest" in samenwerking met de VUB en CGG Primavera Jette.
- Telefonische enquête in verband met middelengebruik bij personen tussen 18 en 65 jaar in samenwerking met het IHE.

Daarnaast maakt VAD deel uit van stuurgroepen die op een of andere manier onderzoek verrichten met betrekking tot middelengebruik in de ruimste betekenis van het woord.

- Drugpreventie binnen preventie- en veiligheidscontracten (politionele drugpreventie) van de onderzoeksgroep Drugbeleid, Strafrechtelijk beleid, Internationale criminaliteit van de UG.

Aan de pijler studie en onderzoek was Bart Noels in 1995 tewerkgesteld als tijdelijke kracht en liep Bart Mortier, student Criminologie van de UG gedurende drie maanden stage.

3. PREVENTIE

3.1 *COÖRDINATIE DRUGPREVENTIEWERK*

➢ Ilse De Maeseneire, Stafmedewerker

❶ ALGEMENE SITUERING

• VAD-PREVENTIEWERK

Van bij de aanvang van het preventiewerk is op basis van de Richtnota Drugpreventie en Hulpverlening 1987, gekozen voor een dubbele structuur waarbij regionale preventiewerkers binnen CGG de lokale implementatie van alcohol- en drugpreventie zouden verzorgen terwijl 2 coördinatoren binnen de VAD voor de inhoudelijke ondersteuning en coördinatie van de regionale preventiewerkers zouden instaan.
De preventiewerkers binnen de CGG worden permanent gesubsidieerd door de Vlaamse Minister van gezondheidsinstellingen, Welzijn en Gezin.
De coördinatie functioneert binnen VAD in de hoedanigheid van een D-voorziening met expliciete opdrachten inzake de coördinatie van drugpreventie in Vlaanderen.

• PROVINCIALE COÖRDINATIE

Naar aanleiding van het drugdebat begin 1993 heeft Vlaams minister Leona Detiège bevoegd voor de preventieve gezondheidszorg een reeks initiatieven genomen, waaronder de uitbouw van provinciale overlegplatforms en een provinciaal beleidsplan. Deze initiatieven werden geconcretiseerd in respectievelijk de beleidsbrief Preventieve gezondheidszorg 1993 - 1997 en in de beleidsbrief voor een preventief gezondheidsbeleid inzake middelengebruik.

• DOELSTELLINGEN EN DOELGROEP

De preventiewerkers binnen de CGG en de provinciale coördinatiestructuur vormen de eerste doelgroep van de coördinatie.
In tweede instantie richten we ons naar de intermediairen van de verschillende maatschappelijke geledingen en sectoren die de partners zijn in het tot stand brengen van een Vlaams preventief drugbeleid.
De uiteindelijke doelgroep is, onrechtstreeks, de algemene bevolking die via de intermediairen op een efficiëntere en meer grootschalige manier bereikt wordt.

De doelstellingen kunnen als volgt beknopt omschreven worden :

• ONDERSTEUNING OP HET VLAK VAN STRATEGIEËN EN MODELLEN :
In deze optiek worden naast het formuleren van gemeenschappelijke opties, nieuwe strategieën en werkmodellen geconcipieerd die de realisatie van de vooropgestelde prioriteiten mogelijk moeten maken.

• KWALITEITSBEVORDERING EN VORMING :
Naast de regelmatige algemene preventieteamvergaderingen (zeswekelijks) en de verschillende adhoc werkgroepen worden diverse interne en externe vormingen, werkbezoeken, ... gepland en gevolgd.
Het systematiseren van de activiteiten gebeurt via een jaarlijkse inventarisatie bij de verschillende preventiewerkers, dat vervolgens verwerkt wordt in een jaarlijks activiteitenrapport van het preventiewerk.

• VOORWAARDENSCHEPPEND :
Via diverse formele en informele contacten met koepels en beleidsverantwoordelijken van de verschillende maatschappelijke sectoren, diverse onderzoeksinstellingen, de media, ... worden de mogelijkheden gecreëerd om de lokale en regionale implementatie mogelijk te maken.

• ONDERSTEUNEN van de recent opgestarte provinciale coördinatiestructuur met oprichting van de provinciale overlegplatforms en de uitwerking van het driejarenplan.

VERSLAG VAN 1995

• *VAD - PREVENTIEWERK*

INTERNE VORMING VAD-PREVENTIEWERK

• METHODIEKEN: 09/02/95

Op deze interne vorming werden verschillende modellen en methodieken gepresenteerd. Volgende topics werden voorgesteld:

1. Interventieplan drugbeleid op school, Peter Aertsen
2. Schema ontoelaatbaar gedrag, Eric Nysmans
3. Opvoeden tot gewenst gedrag, Eric Nysmans
4. Alcohol Blaastesttoestel, Rijkswachtbrigade Brussel, Dhr. Claeyens
5. Tentoonstelling Kriskras leefsleutels voor jongeren, Sabine Goethals
6. Tekstmateriaal 'Opvoeden', Marc Tack
7. Tentoonstelling drugbeleid op school, Luc Wouters

• KOEN RAES : 05/12/95

Filosofische benadering van een aantal uitgangspunten gebruikt in het kader van een drugpreventieve benadering.

• TRAININGSVAARDIGHEDEN 'COMMUNICATIE': 18 - 19/12/95

Tweedaagse training toegespitst op de wijze waarop de relaties tussen groepsleider, deelnemers, inhoud en vorm van communicatie dienen bekeken te worden. Het opzet wordt opgesplitst in twee luiken: met enerzijds aandacht voor het overbrengen van boodschappen naar de groep en het effect ervan en anderzijds het omgaan van de groepsleider met de communicatie vanuit de groep.
De training werd gegeven door Jan Ardui die dit geheel kaderde binnen een NLP- en een systemisch kader.

INFORMATIEDOORSTROMING - VAD PREVENTIEWERK

Op het agenda van elke preventieteamvergadering is telkens een ruim blok voorzien voor variapunten, waar heel wat informatie wordt doorgespeeld.

PREVENTIETEAM, ADHOC WERKGROEPEN - VAD-PREVENTIEWERK

• PREVENTIETEAM
Uitwisselingsplatform tussen preventiewerkers onderling en tussen preventiewerkers en coördinatie. Deze vergaderingen worden op zeer regelmatige basis georganiseerd (zeswekelijks).

• ADHOC WERKGROEPEN
Diverse adhoc werkgroepen vonden plaats met een beperkte groep van preventiewerkers rond de voorbereiding van :

- Addictis
- Provincies
- Davidsfonds, Alcohol-vormingspakket voor 1 avond
- Basisopleiding hulpverlening
- Basisvorming preventie
- Druglijn
- Registratie preventie
- Migranten
- Motiverend gesprek voor bijzondere jeugdzorg gekoppeld aan grenzen stellen
- Training grenzen stellen.

• *PROVINCIALE COÖRDINATIE*

• PROVINCIALE TECHNISCHE WERKGROEPEN - PROVINCIAAL PREVENTIEPLATFORM INZAKE MIDDELENGEBRUIK
In 1995 werkten de verschillende provincies en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest aan de realisatie van dat plan. In concreto betekent dit dat er op uitnodiging van de verschillende deputaties volksgezondheid en in samenwerking met de VAD als centrale cel een beperkte werkgroep werd samengesteld die concrete invulling gaf aan de planningsnota en de samenstelling van het overlegplatform.

De planningsnota omvat volgende onderdelen:
- Schets van de problematiek gekoppeld aan visie op drugpreventie
- Structuur en samenstelling van het provinciaal overlegplatform
- Doelstellingen en operationaliseringen
- Profiel en taakstelling van de aan te werven provinciaal verantwoordelijke

Deze voorbereidende fase verliep afhankelijk van de dynamiek binnen de provincies op een verschillende wijze. Concreet betekent dit voor Brussel en de provincies het volgende:

· **Antwerpen**: De voorbereidingsfase nam een aanvang begin 1995 en gebeurde door de provinciale overheid, Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen, preventiewerkers verbonden aan de CGG, de Stichting Welzijnszorg Provincie Antwerpen, SODA en het Provinciaal Instituut voor Hygiëne.
Het voorzitterschap van het preventieplatform wordt hier formeel waargenomen door de deputé volksgezondheid en door de deputé welzijn.
Het plan werd voorgelegd en goedgekeurd door het preventieplatform op 15/05/95.

· **Brussel**: Het Brusselse platform startte vanuit het samenroepen van de werkgroep drugs met een uitbreiding naar medewerkers van de Vlaamse Gemeenschapscommissie en een aantal preventieactoren. Op basis hiervan werd een technische werkgroep samengesteld uit vertegenwoordigers van de Vlaamse Gemeenschapscommissie, het gezondheidscentrum van de Vlaamse Gemeenschapscommissie, de preventiewerker alcohol en drugs verbonden aan het CGG, Centrum Algemeen Welzijnswerk en de VAD.
Het preventieplatform kwam samen op 19/12/95.

· **Limburg**: Naar aanleiding van de algemene vergadering van het LPV werd een oproep gedaan tot deelname aan een werkgroep rond preventie die de structuur en de samenstelling van het LPV bespraken in functie van de nieuwe opdracht. Dit resulteerde in een uitbreiding van het ledenbestand. Van hieruit werd een beperkte groep bestaande uit de preventiewerker CGG, het provinciebestuur en de VAD samengesteld die de nota zou voorbereiden.
Het LPV dat in deze context fungeert als provinciaal preventieplatform keurde op 27/10/95 de planningsnota goed.

· **Oost-Vlaanderen**: Op uitnodiging van de stuurgroep voor gezondheidspromotie van de Provincie Oost-Vlaanderen werd de opdracht aan een technische werkgroep geven om een planningsnota uit te schrijven. Deze werkgroep werd samengesteld uit het provinciebestuur, preventiewerkers alcohol en drugs binnen CGG, preventiewerkers Binnenlandse Zaken, Commissie ter Voorkoming Misdadigheid, POPOV, de onderzoeksgroep drugbeleid van de UG en VAD.
Het ruime platform werd uitgenodigd op 15/09/95 waar de nota ter goedkeuring werd voorgelegd.

· **Vlaams - Brabant**: Het provinciebestuur Vlaams - Brabant samen met de preventiewerkers alcohol en drugs binnen CGG, de preventiewerkers Binnenlandse Zaken, een vertegenwoordiging vanuit Rijkswacht en politie, het JAC het CBJ en de VAD schreven de planningsnota voor Vlaams-Brabant.
Op 9/06/1995 werd het drugpreventieplatform samengeroepen waarop de nota werd goedgekeurd.

· **West-Vlaanderen**: Op uitnodiging van het Provinciebestuur van West-Vlaanderen werd de nota voorbereid door het WCAD, de preventiewerkers binnen de CGG, de Commissie ter voorkoming van Misdadigheid en de VAD.
Op 16/10/95 werd de nota ter goedkeuring voorgelegd aan het preventieplatform.

Voor alle provincies en voor Brussel geldt dat de goedgekeurde nota vervolgens werd voorgelegd aan de Vlaamse Minister bevoegd voor Gezondheidsbeleid.

Op basis van de hierboven beschreven structuur zal het mogelijk zijn om tot een globaal en geïntegreerd beleid te komen in Vlaanderen, dat de linken bewaakt tussen de drie beleidsniveaus en dat de verschillende actoren met betrekking tot middelenpreventie binnen de planning betrekt.

SAMENWERKINGSVERBANDEN

• GEMEENSCHAPS-, FEDERAAL EN INTERNATIONAAL NIVEAU

- Stuurgroep preventieontwikkeling in de geestelijke gezondheidszorg: FDGZ, VMSI
- Werkgroep Justitieel welzijnswerk Antwerpen: studiedagvoorbereiding met als thema druggebruik - justitie - arresthuis.
- Deelname aan de werkgroep lokale gezondheidsbevordering van het VIG
- Documentatie- en informatiecentrum NIAD
- Ronde tafel: Vlaamse Vereniging voor Jeugdconsulenten en -diensten
- Verder werd regelmatig overleg gepleegd met koepels en organisaties uit diverse sectoren (sociale organisaties, jeugdwerk, rijkswacht en politie, onderwijs, ...)

3.2 *ALCOHOL- EN DRUGPREVENTIE IN BEDRIJVEN*

➢ Marie-Claire Lambrechts, Stafmedewerker

ALGEMENE SITUERING

De sector arbeid kadert in een bestaande werking binnen de VAD gericht naar het bedrijfsleven. Interesse voor de thematiek en concrete vragen naar informatie en hulpverlening, leidden begin 1986 tot een studiedag "Alcoholgebruik in en om het werk" (Overijse, 18.04.86), georganiseerd door de (toenmalige) VAD-werkgroep Alcohol en Arbeid. Dat was de eerste stap in een meer systematische aanpak van de alcohol- en arbeidsproblematiek.
Vanaf eind 1994 is deze werking opgenomen in het project "intersectorieel werken" binnen het preventief gezondheidsbeleid inzake middelenmisbruik, gesubsidieerd door de Vlaamse Minister van Financiën, Begroting en Welzijn.

De **centrale doelstelling** is de introductie van een beleidsmatige aanpak van het gebruik/misbruik van alcohol en andere drugs in het gangbare gezondheids- en veiligheidsbeleid van ondernemingen. Cruciaal hierbij is dat interventies op het werk gebaseerd zijn op de gevolgen van drugmisbruik op het functioneren van betrokken werknemer. Het in dit kader door de VAD gepropageerde model heeft de intentie dit te realiseren in het belang van beide partijen, zijnde de betrokken werknemer en het bedrijf waarin hij/zij tewerkgesteld is. Daarnaast heeft een gelukte interventie op het niveau van het bedrijf eveneens zijn positieve weerslag op de maatschappij in haar totaliteit.

Verder wordt getracht volgende doelstellingen concreet in te vullen

- probleemanalyse waarin de effecten van het gebruik/misbruik van alcohol, drugs en medicatie in het werkmilieu op de veiligheid en gezondheid worden onderzocht;
- opbouwen van een netwerk van initiatieven rond deze thematiek;
- aanmaak van specifiek informatiemateriaal;
- ontwikkelen van gestructureerd overleg rond specifieke en actuele thema's met mensen uit de sector, hulpverleners, preventiewerkers, wetenschappers en beleidsverantwoordelijken;
- deskundigheidsbevordering bij intermediairen en de verschillende overkoepelende beroepsgroepen;
- efficiëntie-onderzoek.

Doelgroep van dit project is uiteraard in eerste instantie het bedrijfsleven zelf (zowel grote multinationals als KMO's, zowel privé- als overheidsinstellingen). Gezien hoger vermeld centraal uitgangspunt is een belangrijke plaats weggelegd voor **de deskundigheidsbevordering** van een aantal sleutelfiguren (infra).
Afhankelijk van de concrete subdoelstellingen wordt er tevens gewerkt naar en met beleidsverantwoordelijken en personen/organisaties nauw verbonden met het bedrijfsleven.

• *ACTIVITEITEN N.A.V. HET EVALUATIECONGRES : 'EEN TERUGBLIK 1985 - 2005 EEN VOORUITBLIK : DE AANPAK VAN ALCOHOL EN ANDERE DRUGS OP HET WERK*

• FORUM 'ALCOHOL EN ANDERE DRUGS OP HET WERK'
Opgericht in 1993 wilt dit Forum enerzijds als een representatief samengesteld discussie- en overlegforum fungeren rond specifieke en actuele thema's met mensen uit de sector, hulpverleners, preventiewerkers, wetenschappers en beleidsverantwoordelijken.
In de betreffende periode nam ze met rechtstreeks betrokkenen de inhoudelijke voorbereiding op van de diverse namiddaggroepen van het evaluatiecongres op 30 maart 1995.
Het Forum vond in 1995 plaats op 12.01 (overheidsbedrijven), 18.01 (opleidingsinitiatieven en niet-reguliere tewerkstellingsplaatsen) en 02.02 (gezondheidssector).

· EVALUATIECONGRES 30.3.1995 - PROVINCIEHUIS ANTWERPEN
(zie ook "Eigen Studiedagen")

· EFFICIËNTIE-ONDERZOEK

· ORGANISATIE "INVENTARIS VAN EEN ALCOHOL- EN DRUGBELEID IN DE ONDERNEMING"

In september 1994 werd een vragenlijst verstuurd aan alle bedrijven waarmee de VAD sinds het opstarten van haar alcohol- en arbeidwerking contact heeft gehad. Bedoeling was na te gaan in welke mate op een beleidsmatige manier wordt omgegaan met de thematiek alcohol en drugs, welke knelpunten zich hierbij voordoen en of deze aanpak effect heeft. Een zevenhonderdtal bedrijven werden aangeschreven.
De gegevens van de 25% respondenten werden nadien verwerkt en de eerste resultaten voorgesteld tijdens het congres. In aansluiting werd met de samenstelling van een uitvoerig rapport gestart.

• STUDIES OMTRENT WERK EN ALCOHOLGEBRUIK IN VLAANDEREN
Op initiatief van Prof. Dr. Eric Rosseel (VUB/TESA) werd een drietal deelstudies omtrent werk en alcoholgebruik uitgevoerd. Vooreerst werd een verkennende studie uitgevoerd omtrent de drinkgewoonten in een aantal werk- en beroepsgemeenschappen die heel wat deskundigen - vaak onterecht - met overmatig alcoholgebruik associëren. In een tweede deelstudie werd een enquête gehouden naar de mate waarin alcoholgebruik deel uitmaakt van de reacties op toestanden van zowel positieve als negatieve opwinding in het werk. De derde deelstudie vormt een verslag van een vooronderzoek naar de motivationele en situationele aspecten van matig en excessief alcoholgebruik.
Naast medewerkers van Sociale Geneeskunde en Arbeidssociologie van de VUB verzorgde de VAD de redactie van deze studies die tevens voorgesteld werden op voornoemd congres.

• IMPLEMENTATIE VAN EEN ALCOHOL- EN DRUGBELEID IN DIVERSE BEDRIJFSSECTOREN
Op het congres werd de aanzet gegeven voor het introduceren van een alcohol- en drugbeleid in dat type van bedrijven waar dit tot nog toe omwille van diverse factoren slechts sporadisch gebeurt.
Voorbereidende vergaderingen vonden plaats voor de **"sector KMO's"** en de **"sector sociale tewerkstellingsplaatsen"**. Telkens gebeurde dit met betrokkenen uit het werkveld.
Na inventarisatie van doelgroep en middelen zal gestart worden met de uitwerking van specifieke trainingen voor sleutelfiguren uit deze sectoren.

Met betrekking tot de KMO's werd op initiatief van de vzw Europees Forum te Brugge (in casu uitwisselingsproject tussen Europese landen gericht op vakbondsmilitanten actief in Ondernemingsraden en Comité VGV) met de voorbereiding gestart (een zestal bijeenkomsten) van een tweedaagse in december 1995.
Omdat de financiering uiteindelijk uitbleef voor een Europees initiatief werd op 01.12.1995 een regionaal seminarie voor KMO's georganiseerd.

• DESKUNDIGHEIDSBEVORDERING

Bedrijfsgericht kent dit diverse vormen :

- het beantwoorden van zeer **concrete informatievragen**; meestal betreft dit een telefonische vraag naar informatie over bijv. produkten en hulpverleningsorganisaties;
- het organiseren van **initiatiecontacten;** veelal in het bedrijf zelf, meestal bijgewoond door verantwoordelijken van personeelszaken, management, de arbeidsgeneeskundige dienst; gemiddeld duurt dit een tweetal uren; globaal contacteert 50% van deze bedrijven nadien de V.A.D. in functie van verdere concrete projecten;
- tenslotte zijn er de **projecten;** de VAD-participatie is hier zowel inhoudelijk als praktisch en kan zeer intensief zijn : voorbereidende vergaderingen, participatie in de beleidsgroep, het organiseren van contacten tussen bedrijf en externe hulpverleningsorganisaties, trainingen, follow-up van de activiteiten, (mede-)organisatie van de voorlichtingscampagnes voor werknemers, enz.
  Waar in het verleden voornamelijk de grote privé-bedrijven op de VAD beroep deden (doen), constateren we de laatste jaren een opvallende stijging van overheidsdiensten en dit zowel op lokaal (gemeentelijk) als regionaal en federaal niveau.

Voorop staat de vorming van een representatief samengestelde *werkgroep* die het beleid in al haar facetten zal uitwerken vooraleer dit binnen het bedrijf kenbaar gemaakt wordt. In deze werkgroep zitten vertegenwoordigers van werkgevers en werknemers, medisch-sociale diensten, personeels- en vormingsdiensten enz. Verder komen de *leidinggevenden* die verantwoordelijk zijn voor het functioneren van hun werknemers aan bod.
Voor de organisatie van de informatiecampagnes voor de rest van de werknemers wordt zoveel mogelijk beroep gedaan op diensten en vertegenwoordigers van het bedrijf zelf.
De VAD vervult hier eerder een adviserende rol.

Op *inter-bedrijfsniveau* richt de VAD zich via opleidingen en gastcolleges tot al wie betrokken is bij het opzetten van een beleid, zoals vertegenwoordigers van directie, vakbonden, personeelszaken, veiligheids-, sociale en bedrijfsgeneeskundige diensten, enz. Bedoeling hiervan is de introductie van een beleid te begeleiden en te ondersteunen door het sensibiliseren van het werkmilieu en de deskundigheid van de betrokkenen te bevorderen. Hiervoor zijn kennis over alcohol en andere drugs, de effecten van het gebruik en misbruik op het functioneren, de veiligheid en de gezondheid van de werknemers, de mogelijkheden voor hulpverlening intern en extern de onderneming en vaardigheden om met probleemgebruikers om te gaan, van essentieel belang.

In 1995 hebben er in functie van hoger genoemde doelstellingen zowel op bedrijfs- als interbedrijfsniveau tientallen contacten plaatsgevonden. Trainingen en opleidingen vonden in hier niet nader genoemde bedrijven plaats op 06/16/17/24/26/31 januari 1995; 03/09/14/16/24 februari; 02/09/13/16/20/21/24/27/28 maart; 04/21/25/27 april; 04/05/16/22/24/30 mei; 02 juni; 10/28 augustus; 29 september en 04/11/16 oktober en 6 november.

• *MOTIVATIONELE GESPREKSTECHNIEKEN*

In het kader van een POK-project van Brussel en in samenwerking met Primavera Brussel en CGG Oostende werd een **video** "motivationele gesprekstechnieken op het werk" gerealiseerd. Een aantal proefsessies vonden plaats.
In aansluiting hierop wordt voor trainers een handboek voorzien met specifieke oefeningen en sectorspecifieke achtergrondinformatie. Hierin is een hoofdstuk met betrekking tot het gebruik van deze technieken door leidinggevenden in voorbereiding.

SAMENWERKINGSVERBANDEN

In het kader van de activiteiten gericht naar het bedrijfsleven werkt de VAD voor tweetalige projecten samen met het CCAD. De voorbije periode betrof dit een viertal projecten.
Voor grensoverschrijdende projecten (meestal multinationals) is in Nederland ALCON de meest bevoorrechte partner.

Verder participeert de V.A.D. in het **REPE.** Dit is een samenwerkingsverband van aanvankelijk uitsluitend Franstalige landen dat nadien uitgebreid werd (deelname vanwege Portugal, Zwitserland en Vlaanderen). Bijeenkomsten vonden plaats in Luxemburg (17 en 18 februari) en Parijs (16 en 17 juni 1995).

3.3 *DRUGPREVENTIE IN HET ONDERWIJS: EEN DRUGBELEID OP SCHOOL*

➢ Hilde De Man, Stafmedewerker

ALGEMENE SITUERING

Eind 1992 werd vanuit de Vereniging voor Alcohol-en andere Drugproblemen een drugpreventieproject naar de scholen gestart met als thema "drugbeleid op school". Tal van scholen formuleerden immers een nood aan begeleiding en ondersteuning bij druggebruik op school. De grote vraag naar ondersteuning van het preventiewerk leidde tot het uitwerken van ondersteunend materiaal om scholen zo zelfstandig mogelijk op weg te helpen in het uitwerken van een drugbeleid.
Hieruit groeide in 1993 in samenwerking met de werkgroep" drugbeleid op school" een draaiboek als handleiding voor een werkgroep op school en een begeleidersmap voor het samenstellen van een pedagogische studiedag. De werkgroep "drugbeleid op school" bestaat uit VAD en de preventiewerkers CGG, Leefsleutels, PROGES, PMS-centra van verschillende netten en VWVJ. Dit project werd gesubsidieerd door Luc Van den Bossche, de minister van onderwijs en door Leona Detiège, de minister van sociale zaken en tewerkstelling.

In 1994 werd dit project verlengd en in 1995 werd een halftijdse verlenging voorzien van de minister van onderwijs.

Het project streeft volgende doelstellingen na :

• ONDERSTEUNING bieden aan enkele specifieke partners bij een drugbeleid op school :
  - Leerkrachten ondersteunen in het aanspreken van gebruikende jongeren via het uitwerken van een training rond motiverend gesprek en grenzen stellen.
  - PMS- en MST-medewerkers ondersteunen in het begeleiden van leerlingen die drugs gebruiken via het opzetten van een training rond motiverende gesprekstechnieken.

• DE IMPLEMENTATIE van een drugbeleid in de scholen opvolgen via het organiseren van een platform onder verschillende scholen die reeds actief bezig zijn rond een drugbeleid op school en het opvolgen van de geformuleerde knelpunten.

VERSLAG VAN 1995

• PLATFORM "DRUGBELEID OP SCHOOL"

· Organisatie Platform

Op 21 januari kwamen een honderdtachtigtal afgevaardigden van een zeventigtal scholen samen om ervaringen uit te wisselen over de knelpunten bij het implementeren van een drugbeleid op de school. Deze dag was voor VAD een belangrijke start om eigen prioriteiten te bepalen rond de verdere uitwerking van een drugbeleid op school. Via een bevraging van een tiental scholen over een aantal knelpunten rond de implementatie van een drugbeleid werd het platform voorbereid.

Directie, leerkrachten, PMS en MST, ouders, leerlingen en hulpopvoedend personeel kregen die dag de gelegenheid elkaars knelpunten uit te wisselen.

· **Verslag platform**
Het verslag van het platform werd samengesteld op basis van de verslagen uit de werkgroepen en op basis van de voorafgaande bevraging in een aantal scholen.

· **Verwerking knelpunten drugbeleid op school**
De knelpunten die verzameld werden op deze platformdag werden gestructureerd binnen de werkgroep drugbeleid op school. Ze werden onderverdeeld in structurele knelpunten, niet - drugspecifieke knelpunten, drugspecifieke knelpunten en schooleigen knelpunten.
Voor elk van deze knelpunten worden voorstellen geformuleerd voor de specifieke doelgroepen. De werkgroep drugbeleid op school heeft vanuit de knelpunten een aantal prioriteiten bepaald om aan te werken.

• UITDIEPEN VAN HET INTERVENTIELUIK VIA ONDERSTEUNING PMS EN MST
Eén van de belangrijkste knelpunten die op het platform werden geformuleerd is een goede invulling geven aan begeleiding van jongeren die drugs gebruiken. Om die reden werd gekozen voor de vorming van PMS-, MST-medewerkers en leerkrachten rond het interventieluik.

• VIDEO "MOTIVEREND GESPREK" ONDERWIJS
In het kader van een POK-project en in samenwerking met Primavera Brussel en CGG Oostende wordt een video motiverend gesprek gemaakt voor het onderwijs.
De video bevat een gesprek met een leerkracht, een PMS-medewerker en een MST-medewerker. Het gesprek met de PMS-medewerker werd in 1995 heropgenomen op basis van een aantal bemerkingen uit de sector. De tussenteksten werden in februari en maart definitief afgewerkt.
Op basis van de video worden onderstaande trainingen uitgewerkt.

• TRAINING PMS EN MST "MOTIVEREND GESPREK"
Voor het Gemeenschapsonderwijs werd in februari in samenwerking met het vormingscentrum PMS een eerste kennismakingsdag samengesteld voor alle PMS-centra.
Een tachtigtal deelnemers konden via theorie en oefening kennis maken met het model.
In samenwerking met Primavera Brussel werden in mei en in september twee piloottrainingen gegeven aan PMS- en MST-centra van Brussel.
Op basis van deze twee trainingen werd een trainersmap voor trainers samengesteld.

• TRAIN - DE - TRAINERSOPLEIDING PMS EN MST "MOTIVEREND GESPREK"
In december organiseerde VAD een train-de-trainersopleiding voor 14 kandidaat- trainers uit de PMS en MST-sector die met behulp van het videomateriaal en het handboek motiverende gespreksvoering een training kunnen verzorgen voor de eigen sector. Het doel bestaat erin van elke provincie een PMS-medewerker in te schakelen in deze training om in de toekomst meer

trainingen te kunnen voorzien voor de sector. Deze train-de-trainersopleiding werd voorbereid binnen een VAD-werkgroep *"Motiverende gespreksvoering"*.

• TRAINING "GESPREKSVOERING EN GRENZEN STELLEN" VOOR LEERKRACHTEN
Op basis van signalen van onzekerheid bij leerkrachten om een eerste gesprek met de leerling aan te knopen op basis van een vermoeden of bewijs van gebruik werd in oktober een driedaagse piloottraining samengesteld voor Brussel rond aspecten van het motiverend gesprek en aspecten van "grenzen stellen".
Op vraag van leerkrachten die deelnamen aan de navorming "De Uitdaging" bij PROGES werd aan hen in november 1995 ook een halve dag vorming voorzien rond gespreksvoering.

O SAMENWERKINGSVERBANDEN

• OVERLEGGROEP NIEUW MATERIAAL KKAT
In januari - maart 1995 werd advies gegeven bij het samenstellen van een nieuwe brochure met achtergrondinformatie over roken en een handleiding voor een tabaksbeleid op de school. Vijf preventiewerkers van de Vlaamse Kankerliga kregen een korte vorming rond een drugbeleid op school.
• VCOV -WERKGROEP ALCOHOL EN DRUGS
In de werkgroep van VCOV werd een concept uitgewerkt voor een ouderavond rond alcohol en verkeer aan de hand van de Arnoldusfolder.

• STUURGROEP PROJECT ONDERWIJS PRIMAVERA
Binnen de stuurgroep van het onderwijsproject binnen Primavera werden de piloottrainingen voor PMS en MST en de training voor leerkrachten voorgesteld aan onderwijsvertegenwoordigers van Brussel.

• STUURGROEP GVO IN HET ONDERWIJS EN PEDAGOGISCHE WERKGROEP GVO
Wanneer de pedagogische werkgroep thema's behandelt rond drugs, tabak of medicatie wordt VAD ingeschakeld als adviesorgaan binnen de pedagogische werkgroep.
VAD wordt ook maandelijks vertegenwoordigd binnen de stuurgroep GVO.

• WERKGROEP LEERLINGEN- EN LEERKRACHTENBROCHURE "DRUGS" VOOR BSO
In samenwerking met enkele leerkrachten uit St -Truiden (werkgroep Project Algemene Vakken) en CAD Hasselt wordt een leerkrachten -en leerlingenboek over genotmiddelen uitgewerkt voor het Beroepssecundair Onderwijs.

3.4 *Drugpreventie in de Bijzondere Jeugdzorg*

➢ Tomas Van Reybrouck, Stafmedewerker

ʘ ALGEMENE SITUERING

Begin 1992 werd een driejarige conventie afgesloten tussen de VAD en het hoofdbestuur bijzondere jeugdbijstand. Er werden vier opties vooropgesteld waarvoor de Comités voor Bijzondere Jeugdzorg vrijwillig konden kiezen om rond alcohol- en drugpreventie te werken. Twee daarvan werden de eerste drie jaar verder uitgewerkt, meer bepaald : "vorming alcohol- en drugbeleid in de instelling bijzondere jeugdzorg" en "drugge(mis)bruik in de Vlaamse horecasector".

De conventie liep tot eind november 1994 maar werd voor één jaar verlengd tot eind november 1995. Het project werd voor een tweede maal verlengd vanaf 1 december 1995 tot eind oktober 1996. Vanaf de eerste verlenging beperkte het project zich tot de sector bijzondere jeugdzorg (niet langer horeca). Er werd bovendien enkel samengewerkt met de comités die een verlenging hadden aangevraagd (zeven comités in 1995) naast opvolging van de bestaande samenwerkingen.
Het project wordt gesubsidieerd door het Vlaams Ministerie van Welzijn en Gezin.

De doelstelling van het project bestaat erin om via het aanbieden van vorming aan personeelsleden uit de voorzieningen bijzondere jeugdzorg een aanzet te geven tot het ontwikkelen van een eigen alcohol- en drugbeleid.
Vanaf 1995 was het eveneens de bedoeling om concrete vaardigheden aan te leren in het omgaan met de problematiek. Daarom werd een tweede training ontwikkeld waar een aantal specifieke vaardigheden worden ingeoefend, meer bepaald via het model van motiverende gespreksvoering en de methodiek van het grenzen stellen. Terwijl beleidsvormingen vooral gericht zijn naar directie en stafleden van de voorziening, is de concrete vaardigheidstraining eerder bedoeld voor het opvoedend en begeleidend personeel. Een concrete vaardigheidstraining wordt pas georganiseerd na een beleidsvorming.

De uiteindelijke doelgroep (doelwit) van dit project zijn de jongeren uit de bijzondere jeugdzorg. Het cliëntsysteem of de intermediairen zijn de personeelsleden (directie, staf, opvoeders,...) van de voorzieningen.

ʘ VERSLAG VAN 1995

De verlenging van de conventie voor 1995 werd door de volgende comités aangevraagd: CBJ Ieper, CBJ Turnhout, CBJ Dendermonde, CBJ Gent, CBJ Leuven, CBJ Oudenaarde en CBJ Roeselaere.
Daarnaast was er de mogelijkheid tot opvolging van hetgeen in andere regio's werd opgezet.

De activiteiten in 1995 bestonden bijgevolg uit :

- het voorbereiden van de concrete vaardigheidstraining;
- het verzorgen van beleidsvormingen en concrete vaardigheidstrainingen;
- het afwerken en verspreiden van de publicatie "Een drugbeleid in de bijzondere jeugdzorg: preventie of pretentie?".

• VOORBEREIDING CONCRETE VAARDIGHEIDSTRAINING

· Verdere opvolging realisatie trainingsvideo. Deze video wordt ontwikkeld in een reeks vanuit het POK.

· Eigen vorming in het model van motiverende gespreksvoering

· Samenstelling trainingsprogramma en ontwikkeling methodieken specifiek toegepast voor de bijzondere jeugdzorg

• VORMING

Zowel bij het opzetten van een beleidsvorming als een concrete vaardigheidstraining (grenzen stellen en motiverend gesprek) komen de volgende stappen terug :

- Nagaan van de vormingsbehoeften bij (de) voorziening(en) bijzondere jeugdzorg
- Voorbereiding vormingsprogramma op basis van behoeften voorzieningen enerzijds en reeds bestaande aanbod anderzijds
- De eigenlijke vorming
- Evaluatiemoment
- Opvolgingsmoment(en) : met nadruk op de continuïteit van beleid/vaardigheden en uitwisseling met andere diensten. Hieraan kan eventueel een nieuw aanbod gekoppeld worden.

De eigenlijke vorming heeft een aantal kenmerken :

De specifieke invulling van het programma kan variëren naargelang de vraag en de behoeften van elke regio. Er wordt telkens een aanbod op maat opgesteld. Verschillen zijn mogelijk op vlak van :

- Het aantal sessies (bv. concrete vaardigheidstraining: minimum- en maximumprogramma)
- De inhoud van de sessies (concrete vaardigheidstraining, preventie, beleidsvorming,...)
- Samenstelling van de deelnemersgroep (aantal, soort voorziening, functie,...)
- Lokatie, onkosten deelnemers,...

De trainingen worden steeds gegeven samen met de regionale preventiewerkers verbonden aan de CGG. Voor het gedeelte motiverend gesprek wordt een beroep gedaan op een hulpverlener die het model in zijn/haar concrete werkpraktijk hanteert.

Dit werd als volgt geconcretiseerd in de verschillende regio's :

- CBJ IEPER

  Vervolg basisvorming drugbeleid voor alle voorzieningen uit de regio gevolgd door een evaluatiemoment.
  Beleidsvorming voor het team van één instelling.

- CBJ TURNHOUT

  Drie concrete vaardigheidstrainingen voor personeelsleden uit de voorzienin gen bijzondere jeugdzorg.

- CBJ DENDERMONDE

  Twee concrete vaardigheidstrainingen voor personeelsleden uit voorzieningen bijzondere jeugdzorg.

- CBJ GENT-EEKLO

Dagcentra :

  Vervolgvorming na de eerste vormingscyclus voor alle dagcentra
  Eén vormingssessie voor het ganse team van één dagcentrum
  Residentiële voorzieningen : start beleidsvorming voor alle residentiële voorzieningen uit de regio.

- CBJ OUDENAARDE

  Concrete vaardigheidstraining voor alle voorzieningen uit de regio.

- CBJ LEUVEN

  Vier concrete vaardigheidstrainingen voor verschillende voorzieningen uit de regio.

- CBJ ROESELAERE

  Verdere medewerking aan de ontwikkelingen rond drugpreventie in de bijzondere jeugdzorg kaderend in het DOM-project te Roeselare.

- CBJ BRUSSEL EN CBJ HALLE-VILVOORDE

  Concrete vaardigheidstraining in samenwerking met de Brusselse Welzijnsraad (BWR) voor verschillende voorzieningen uit de regio.
  Concrete vaardigheidstraining voor het team van één instelling.

- CBJ BRUGGE

  Beleidsvorming voor het ganse team van één instelling.

- CBJ OOSTENDE

  Opvolgingsvergadering met de verschillende voorzieningen.

- CBJ HASSELT

  Voorstelling vormingsaanbod voor de voorzieningen uit de regio.

• PUBLICATIE

De publicatie "Een drugbeleid in de bijzondere jeugdzorg: preventie of pretentie?" (126 p.) werd afgewerkt en verspreid naar alle voorzieningen in Vlaanderen. De definitieve versie werd voor het eerst voorgesteld op de preventiebeurs (in maart) georganiseerd door de Afdeling Bijzondere Jeugdbijstand.

Elke voorziening bijzondere jeugdzorg heeft de mogelijkheid om gratis exemplaren van de publicatie bij te bestellen op het plaatselijke CBJ. Voor andere geïnteresseerden is het boekje te koop op de VAD.

SAMENWERKINGSVERBANDEN

- De vermelde samenwerkingsverbanden met de Comités voor Bijzondere Jeugdzorg;
- De stuurgroep van het project;
- Lid stuurgroep drugpreventieproject bijzondere jeugdzorg van het CBJ Antwerpen (SODA-project);
- Lid stuurgroep adaptatie Leefsleutels voor voorzieningen bijzondere jeugdzorg;
- Samenwerking met NIAD : Organisatie workshop "Toepassing van de methodiek grenzen stellen voor de bijzondere jeugdzorg/jeugdhulpverlening" (Utrecht). Workshop gericht naar preventiewerkers en trainers in Nederland en Vlaanderen;
- Samenwerking met VLOD Kortrijk rond bijscholing voor de bijzondere jeugdzorg.

3.5 *DRUGPREVENTIE IN HET JEUGDWERK*

➢ Roeland Keersmaekers, Stafmedewerker

ALGEMENE SITUERING

In het kader van een intersectoriële aanpak van middelenpreventie vormden jongeren in de vrije tijd anno 1994 een doelgroep die een inhaalmaneuver verdiende. Hoewel jongeren binnen hun vrije tijd met diverse legale en illegale middelen in contact komen én hoewel het vrijetijdsmilieu een zeer grote betekenis heeft in de leefwereld van jongeren, waren initiatieven op dit terrein nog fragmentair, experimenteel, en veelal op vraag van de sector.
In samenwerking met de (FJIAC) formuleerde de VAD een project rond drugpreventie in het jeugdwerk. Het ingediende project kaderde binnen de pijler : vernieuwende projecten en deskundigheidsbevordering van het middelenbeleid van Minister Detiège. Bovendien was "Jongeren en vrije tijd" in 1994 een prioritair thema binnen de ICC voor preventie van alcohol- en andere drugproblemen. Voormalig Vlaams Minister van Tewerkstelling en Sociale Aangelegenheden, Leona Detiège keurde het project voor de periode van één jaar goed. Het project ging op 1 oktober 1994 van start.

Om op een systematische manier in de vrijetijdssector een aantal initiatieven te ontplooien is samenwerking tussen jeugdorganisaties, het welzijnswerk en de gezondheidssector essentieel. Zowel gezien de eigenheid van de jeugdsector als met het oog op de latere systematische implementatie en continuïteit is netwerkvorming een continu aandachtspunt bij de uitwerking van het project.
Om het preventief werken met jongeren in de vrije tijd te bevorderen is de beschikbaarheid van een instrumentarium (beleidsconcepten, methodieken, materialen, ...) een belangrijke voorwaarde. De uitwerking van het concept "drugbeleid in het jeugdwerk" vormt de basis van het gehele project.

Concreet worden volgende doelstellingen vooropgesteld :
- Ontwikkelen van een concept van drugbeleid voor jeugdhuizen en jeugdbewegingen.
- Begeleiden van lokale jeugdhuizen en jeugdbewegingen bij de uitbouw van een drugbeleid en bij de vorming van netwerken.

VERSLAG 1995

Het concept "drugbeleid"', zoals dit voor het onderwijs werd uitgewerkt, diende als basis voor de uitwerking van een drugbeleid voor jeugdhuizen en jeugdbewegingen. Een grondige vertaling van hoe de verschillende componenten van een drugbeleid voor het jeugdhuis en de jeugdbeweging kunnen ingevuld worden, was echter nodig. De informele en vrijblijvende structuur van de jeugdwerksector vereist immers een totaal andere aanpak en invulling. Zowel algemeen concept als concrete werkvormen moesten worden aangepast aan de eigenheid, tradities en mogelijkheden van de sector.

• "DRUGS IN DE JEUGDBEWEGING, HOE DEAL JE ERMEE?"
Dit draaiboek werd ontwikkeld in overleg met verschillende koepels (Chiro, VVKSM, KSJ/KSA/VKSJ, KLJ, FOS), de FJIAC en enkele regionale preventiewerkers. Aan de hand van theoretische achtergrondinformatie en praktische werkvormen biedt dit draaiboek jeugdbewegingsleid(st)ers ondersteuning bij de uitwerking van een drugbeleid in hun jeugdbeweging.

• "DRUGS IN HET JEUGDHUIS, HOE DEAL JE ERMEE?"
Dit draaiboek kwam tot stand in samenwerking met diverse federaties van jeugdhuizen (VFJ, JGM, SFPOJW), de FJIAC en enkele regionale preventiewerkers. Voor medewerkers van een lokaal jeugdhuis biedt dit draaiboek een leidraad voor de uitwerking van een beleid rond alcohol en andere drugs.

• "DE ACHTERGROND OP DE VOORGROND"
Naar aanleiding van de vraag vanuit de sector werd ook een algemeen informatiepakket samengesteld. Dit pakket richt zich tot sleutelfiguren die regelmatig met jongeren in contact komen. Het gaat kort in op de betekenis die drugs kunnen hebben in de leefwereld van jongeren.Verder wordt informatie gegeven over de verschillende produkten, de wetgeving met betrekking tot legale en illegale drugs en allerhande werkvormen om de drugproblematiek met jongeren te bespreken.

Op 27 september 1996 werden deze publicaties voorgesteld aan het grote publiek met een persconferentie in het "Harmoniecentrum" te Brussel.

Om het contact met de doelgroep te onderhouden en om een beter zicht te krijgen op de situatie in de jeugdwerksector werd geparticipeerd aan een aantal initiatieven en werd ook zelf het initiatief genomen tot ontmoeting:

• KWARTEE 3 - VFJ
Samen met Jo Jocqué (VFJ) en Eric Tjampens (Jeugdhuis Lodejo en VFJ) werd tijdens de KWARTEE van 14-15 januari 1995 de themagroep "Preventief werken rond alcohol en drugs" begeleid. Deze basisvorming werd gegeven aan een 25-tal verantwoordelijken en medewerkers van jeugdhuizen.

• STUDIEDAG "EEN EIGEN ALCOHOL- EN DRUGBELEID IN HET JEUGDHUIS"- SFPOJW
Op 19 januari 1995 werd in jeugdhuis "De Jamclub" deelgenomen aan een studiedag over de uitwerking van een beleid rond alcohol en ander drugs. Deze kadervorming werd gevolgd door een 15-tal verantwoordelijken en medewerkers van jeugdhuizen.

• VORMING AAN VKAJ RANDSTAD BRUSSEL
Samen met de preventiewerker van het CGG Turnhout werd op 21 januari 1995 vorming gegeven rond alcohol en drugs. De doelgroep bestond uit leiding van de VKAJ van randstad Brussel.

• WERKGROEP LOKALE MOTOREN - WCAD
Tijdens de vergadering van 23 juni 1995 van het WCAD werd een uiteenzetting gehouden over de uitwerking van een drugbeleid in het jeugdwerk. Deelnemers aan de vergadering waren lokale motoren uit de regio West-Vlaanderen.

• KRINKELMARKT - CHIROJEUGD VLAANDEREN
Op 24 augustus 1995 werd samen met de preventiewerker van het CGG Turnhout het draaiboek "Drugs in de jeugdbeweging, hoe deal je ermee?" voorgesteld. Ook de tentoonstelling "Drugtoestandjes" werd opgesteld. De Krinkelmarkt richtte zich tot alle leidingsmensen van Chirojeugd Vlaanderen.

• HERFSTONTMOETING - VVKSM
De jaarlijkse herfstontmoeting van de scouts op 3 september 1995 werd aangegrepen om een informatiestand op te zetten rond alcohol- en ander druggebruik. Heel wat leiders en leidsters van VVKSM passeerden onze stand.

• TREFDAG - JONGERENGEMEENSCHAPPEN
In jeugdhuis "Jakkedoe" werd op 21 oktober 1995 een werkwinkel begeleid rond het uitwerken van een drugbeleid in het jeugdhuis. De werkwinkel werd bijgewoond door een 20-tal actieve medewerkers van jeugdhuizen, jeugdclubs en jongerengemeenschappen.

SAMENWERKINGSVERBANDEN

Het project kaderde in een partnership tussen de FJIAC en de VAD. Tussen beide organisaties werden volgende engagementen aangegaan :

• VAD-WERKGROEP JEUGDBEWEGINGEN
Deze werkgroep bestond reeds voor het project van start ging. Zowel vertegenwoordigers van de koepels van jeugdbewegingen als preventiewerkers van de CGG namen deel aan deze werkgroep. Vanuit FJIAC werd deze werkgroep opgevolgd door Bianca De Wolf en Peter Brepoels. Deze werkgroep voltooide een bestaande sneuveltekst tot bovenstaande publicatie "Drugs in de jeugdbeweging, hoe deal je ermee?".

• VAD-WERKGROEP JEUGDHUIZEN
De FJIAC participeerde actief aan deze werkgroep in de persoon van Johan Bertels. Daarnaast namen ook vertegenwoordigers van de verschillende federaties van jeugdhuizen en preventiewerkers van de CGG deel aan deze werkgroep. Samen werd bovenstaande publicatie "Drugs in het jeugdhuis, hoe deal je ermee ?" voorbereid.

• FJIAC-STUURGROEP JEUGDADVISEURS
Deze stuurgroep had tot doel de ontwikkeling van de methodiek "Jeugdadviseurs" op te volgen en bij te sturen. In de stuurgroep zaten vertegenwoordigers van het jeugdwerk en verscheidene medewerkers van plaatselijke JAC-afdelingen. De VAD werd vertegenwoordigd door Roeland Keersmaekers.

3.6 *BELEIDSVOORBEREIDEND PROJECT ROND SPUITENRUIL*

➢ Hilde Kinable, Stafmedewerker

ALGEMENE SITUERING

Van 1 mei tot en met 31 december 1994 werd aan VAD de opdracht toegekend om in een voorbereidend project spuitenruil de knelpunten en weerstanden ten aanzien van spuitenruil te onderzoeken en hierrond beleidsvoorbereidend werk te verrichten.
Einde 1994 maakte de toenmalige Minister van Tewerkstelling en Sociale Aangelegenheden Mevrouw Leona Detiège een budget vrij om in 1995 een spuitenruil op te zetten. In afwachting van een concreet project besloot VAD om voor deze overbruggingsperiode zelf de loon- en werkingskosten te dragen voor een halftijdse medewerker om het beleidsvoorbereidende werk voor de periode van drie maanden verder te zetten.

De hoofddoelstelling van een gecoördineerde spuitenruil is de preventie van risicogedrag m.b.t. HIV-besmetting bij de doelgroep van injecterende druggebruikers.
De doelstellingen van dit project waren voornamelijk van beleidsvoorbereidende aard. Enerzijds moest een oplossing worden gezocht voor een tweetal wettelijke factoren die spuitenruil nog in de weg staan, namelijk de drugwetgeving, volgens dewelke spuitenruil kan worden geïnterpreteerd als het vergemakkelijken van druggebruik, en het wettelijk statuut van de steriele spuit, die volgens de wetgeving valt onder de categorie geneesmiddelen en bijgevolg enkel via het farmaceutisch circuit mag worden gedistribueerd.
Anderzijds was een andere opdracht van dit overgangsproject de concrete voorbereiding van een gecoördineerde spuitenruil in Vlaanderen, zodat - wanneer de wettelijke bezwaren uit de weg zouden geruimd zijn - onmiddellijk van start zou kunnen worden gegaan met de spuitenruil.

VERSLAG VAN 1995

- PLATFORMWERKING ROND SPUITENRUIL : het platform realiseerde de formulering van een consensustekst rond spuitenruil, die aan de bevoegde Minister werd overhandigd.
- ONDERHANDELINGEN MET DE VERSCHILLENDE BETROKKEN KABINETTEN : de betrokken ministers dienden wetsvoorstellen in om de juridische belemmeringen voor spuitenruil te elimineren.
- ONDERHANDELINGEN MET DE KAVA : Samen werd een projectvoorstel uitgeschreven, dat uit twee luiken bestaat , conform met de consensustekst van het spuitenruilplatform.
- CONTACTEN MET DE VLAAMSE DIABETES VERENIGING : Vanwege reacties van diabetici werd regelmatig contact gehouden met hun vereniging.
- BIJDRAGE AAN EEN WERKCOLLEGE VAN DE FACULTEIT CRIMINOLOGIE VAN DE KUL (03.01.1995).

O SAMENWERKINGSVERBANDEN

- DE VERSCHILLENDE PARTNERS van het spuitenruilplatform waren :
Artsen zonder Grenzen (Brussel), BWR (Brussel), WVVH (Antwerpen), KUL Gezondheidsecologie (Leuven), VAD (Brussel), KAVA (Antwerpen), Vlaams Ministerie van Volksgezondheid (Brussel), Farmaceutische Inspectie (Brussel), Apotheker Lagrain, officina-apotheker (Sint-Joost-ten-Node), Apothekers zonder Grenzen (Brussel), CAD (Hasselt), Free Clinic (Antwerpen), IPAC (Antwerpen), Therapeutische Gemeenschap De Spiegel (Brussel).

- OP HET PLATFORM waren als waarnemer aanwezig :
  - kabinet Minister Detiège, Brussel;
  - Modus Vivendi, Brussel;
  - Agence de Prévention du Sida, Brussel.

- VERGADERINGEN MET HET AIDSOVERLEG, waaraan wordt deelgenomen door een veertigtal organisaties die werken rond Aids (onderzoek, preventie en zorg).

- DEELNAME AAN DE WERKGROEP "PREVENTIE- EN ZORGONDERSTEUNEND ONDERZOEK", een werkgroep die samenkomt om een inventaris op te maken van de wetenschappelijke onderzoeken binnen het "onderzoeksprogramma Aids 1991-1995" en een advies uit te werken met betrekking tot de krachtlijnen van het toekomstig onderzoek.

- MEDEWERKING AAN een syllabus over drugs voor en door apothekers (tesamen met de Apothekersbond, APB).

3.7 *HET COOL-PROJEKT : AIDSPREVENTIE BIJ INJECTERENDE DRUGGEBRUIKERS*

➢ Hilde Kinable, Stafmedewerker
(in samenwerking met Mat Steyvers, stafmedewerker van Free Clinic)

ALGEMENE SITUERING

Het Cool-project is een Aidspreventieproject dat zich richt tot de doelgroep van de meest gemarginaliseerde injecterende druggebruikers. Dit project kadert in een "harm reduction"-benadering. Zonder een expliciet of impliciet oordeel te vellen over druggebruik wil men de schade die gerelateerd is aan het druggebruik, in casu het injecteren van drugs, zoveel mogelijk beperken.

Het Cool-project werkt met "jobisten", dit zijn druggebruikers of ex-druggebruikers die opgeleid worden en daarna het veld worden ingezonden om andere druggebruikers aan te spreken over de specifieke risico's die gepaard gaan met het spuiten van drugs, onder andere een HIV-infectie, en om hen efficiënte methoden aan te leren om besmetting te vermijden. De jobisten, zoals zij worden genoemd, maken hierbij gebruik van preventiemateriaal: het Cool-stripverhaal, condooms en een condoomfolder, flesjes bleekwater, een beknopte sociale kaart van de regio, en - mits toestemming van het parket - één insulinespuit (symbolisch).
Vanaf 1994 trad het Cool-project naar buiten met zijn methodiek en deed het aanbod aan verschillende steden om te onderzoeken in hoeverre een lokaal Cool-project nodig is, en zo ja, om mee te helpen aan de realisatie van een dergelijk initiatief. Achtereenvolgens werd zo gewerkt in Sint-Niklaas, Oostende, Gent, Mechelen, en opnieuw in Antwerpen. Ter voorbereiding werd telkens zeer veel zorg besteed aan het opbouwen van een lokaal netwerk dat achter het project kon staan en waarnaar gegevens konden worden teruggekoppeld.

VERSLAG VAN 1995

In de loop van 1995 werden de volgende activiteiten uitgevoerd :

- De voorbereiding van het Cool-project in Gent;
- De verdere uitvoering en afronding van het Cool-project in Oostende;
- Het leggen van contacten met alle relevante diensten in Mechelen (aanvang van het Cool-project voorzien in het voorjaar van 1996);
- Voorbereiding en herhaling van het Cool-project in Antwerpen;
- Verkennend werk in diverse Vlaamse regio's : Menen, Lokeren, en Limburg;
- Uitvoering en verwerking van de HIV-enquête in de gespecialiseerde drughulpver lening (zie elders in dit verslag);
- Inhoudelijke en praktische organisatie van een seminarie over peer support en peer education als Aidspreventiemethodiek naar injecterende druggebruikers in samenwerking met het NIAD en met steun van de Europese Unie (zie elders in dit verslag), in het kader van het "European Peer Support Project, Phase II";

4.2 VOORBEREIDING VORMINGSAANBOD BELEIDSMATIG WERKEN IN GEVANGENISSEN

ALGEMENE SITUERING

In het kader van het tienpuntenplan inzake toxicomanie van de federale regering was er sprake van een opleiding van gevangenispersoneel met betrekking tot de drugproblematiek.
Om dit initiatief verder invulling te geven werd een Stuurgroep "drugsbeleid" van het Bestuur Strafinrichtingen (Ministerie van Justitie) opgericht. VAD en enkele individuele VAD-leden maakten onder andere deel uit van deze stuurgroep.

Aan de gevangenissen werd ondertussen gevraagd een lokale stuurgroep op te richten met hierin de sleutelfiguren uit de eigen instelling (onder andere directie, medewerkers medische en sociale diensten, vertegenwoordiging personeel, enz. ...). Zij moesten - op basis van de problematiek in hun gevangenis en aanvullend op initiatieven die in het verleden reeds plaatsvonden - een project indienen bij het Bestuur Strafinrichtingen. Voor gans België was hiervoor een budget van 10 miljoen gereserveerd voor 1995.

Vanuit de Stuurgroep "drugsbeleid" werd er sterk op aangedrongen dat deskundige organisaties uit de regio mee in de lokale stuurgroepen van de gevangenissen zouden zetelen. Op die manier zou ondersteuning kunnen gegeven worden in het deskundig uitbouwen van een vormingsaanbod.

VERSLAG VAN 1995

Aangezien het niet vanzelfsprekend is om als externe in een gevangenis een dergelijke rol op te nemen werd hiervoor een voorbereidende vorming opgezet. Deze ging door op 21 september 1995. Er namen twaalf personen uit het VAD-preventiewerk en de VAD-ledenorganisaties deel. Volgende thema's kwamen aan bod :

- Werking en structuur van de gevangenis
  Het profiel van de bewaarder
  Welke zijn zijn vragen/verwachtingen
  Dr. Dirk Vandeputte, Psychiatrisch Ziekenhuis Ziekeren, Sint-Truiden
  Dhr. Dirk Janssen, Gevangenis Vorst

- Een langetermijnsstrategie : Vertrekkend vanuit een concreet voorbeeld, met name van het Justitieel Welzijnswerk Antwerpen, volgt een uitwisseling van ervaringen met betrekking tot samenwerkingsmogelijkheden met gevangenissen, deelname aan lokale stuurgroep, samenwerking met andere diensten, ondersteuning bewaarders.
  Dhr. Ward Wilboorts, Justitieel Welzijnswerk Antwerpen

- Vorming van bewaarders : voorstellen van en uitwisselen van concrete methodieken bruikbaar in de verschillende mogelijke onderdelen van een basisvorming voor bewaarders.
  Dhr. Carlo Baeten, CAD Hasselt
  Dr. Dirk Vandeputte, Psychiatrisch Ziekenhuis Ziekeren, Sint-Truiden

4.3 *VORMINGSAANBOD ALGEMEEN WELZIJNSWERK*

0 ALGEMENE SITUERING

Tijdens het voorjaar van 1995 werd VAD door de afdeling Sociale Pedagogiek van de KUL uitgenodigd om een projectvoorstel in te dienen.

Het kerngedeelte van de opleiding Sociale Pedagogiek aan de KUL bestaat immers uit projectonderwijs. Dit betekent dat licentiestudenten in kleine groepen onder leiding van een staflid en een medewerker van de organisatie die het project indiende, werken aan een concreet probleem of thema.

VAD heeft deze kans gegrepen en diende een voorstel in.
Het voorstel werd als volgt geformuleerd :

• Probleemstelling :

Steeds meer eerstelijnsvoorzieningen worden geconfronteerd met de drugproblematiek en wensen daarin een eigen rol op te nemen.
Tot op heden gebeurt dit niet optimaal omwille van een gebrek aan deskundigheid en vorming met betrekking tot opvang van druggebruikers. De initiële opleiding van hulpverleners bevat immers zelden een module rond de drugproblematiek. Het gevolg van deze situatie is dat druggebruikers (of hun omgeving), die zich tot de eerste lijn richten, vaak worden doorverwezen naar de gespecialiseerde hulpverlening, terwijl het meestal om beginnend gebruik gaat, dat niet in de gespecialiseerde hulpverlening thuishoort. Deze al te evidente doorverwijzing heeft voor gevolg dat de gespecialiseerde centra overvraagd worden, moeten werken met wachtlijsten enz. terwijl hun aanbod niet op die beginnende gebruikers is afgestemd. Echter ook het omgekeerde, laattijdige doorverwijzing doet zich voor.
Het is belangrijk dat eerstelijnsvoorzieningen enerzijds en gespecialiseerde hulpverlening anderzijds beter op elkaar afgestemd raken. Via vorming kan daartoe een bijdrage geleverd worden.

• Projectvoorstel :

De taak van de projectgroep ziet er uit als volgt :

- Zich inwerken in de drugproblematiek en een zicht krijgen op de verschillende hulpverleningsvormen.
- Een behoeftenonderzoek rond vorming met betrekking tot de drugproblematiek binnen de eerstelijnshulpverlening uitwerken : Hoe dient de problematiek zich er aan ? Welke vormingsnoden zijn er ?
- Opzetten van een vorming voor deze sector : inhouden, werkvormen, begeleiders, organisatie, ...

PMS	Psycho-Medisch-Sociaal Centrum
POK	Provinciaal OverlegKomitee over alcohol en andere drugs,Brabant
POPOV	Provinciaal OverlegPlatform Oost-Vlaanderen
PROGES	Promotie voor Gezondheid op School
REITOX	Réseau d'Information sur la Toxicomanie
REPE	Réseau Européen de Prévention en Entreprise
SFPOJW	Socialistische Federatie van Plaatselijk Open JongerenWerk
SODA	Stedelijk Overleg Drugs Antwerpen
TESA	Studiegroep voor Technologische, Economische en Sociale Veranderingen en Arbeidsmarktonderzoek
UIA	Universitaire Instelling Antwerpen
UG	Universiteit Gent
VAZA	Vlaamse Adviescommissie voor Ziekenhuizen en Andere vormen van medische verzorging en begeleiding
VCOV	Vlaamse Confederatie van Ouders en Ouderverenigingen
VFJ	Vlaamse Federatie van Jeugdhuizen en Jongerencentra
VIG	Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie
VKSJ	Vrouwelijke Katholieke Studerende Jeugd
VLOD	Vormingsleergang Opvoeders in Dienstverband
VMSI	Verbond der Medisch Sociale Instellingen
VRGT	Vlaamse Vereniging voor Respiratoire Gezondheidszorg en Tuberculose-bestrijding
VSPP	Vast Secretariaat voor het Preventiebeleid (Ministerie van Binnenlandse Zaken)
VTM	Vlaamse Televisie Maatschappij
VUB	Vrije Universiteit Brussel
VVBV	Vereniging ter Verdediging Belangen Verslaafdenzorg
VVJG	Verbond van Voorzieningen voor Jeugd- en Gehandicaptenzorg
VVKSM	Vlaams Verbond Katholieke Scouts en Meisjesgidsen
WCAD	Westvlaams Coördinatiecomité Alcohol- en andere Drugproblemen
WVVH	Wetenschappelijke Vereniging Vlaamse Huisartsen
VWVJ	Vlaamse Wetenschappelijke Vereniging voor Jeugdgezondheidszorg